

DİVAN EDEBİYATI ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

The Journal of Ottoman Literature Studies

ULUSLARARASI HAKEMLİ AKADEMİK DERGİ

Sayı 29, İstanbul 2022, 1468-1516

YAZARI BİLİNMEYEN BİR MESNEVİ: GÜLİZÂR VE İMÂM

Ahmet Yenikale

Fahri Özdemir

Dr. Öğr. Üyesi Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, (ahmetyenikale@gmail.com),
ORCID: 0000-0003-2257-9802/ **Assistant Prof. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmâm University Faculty of Science
and Literature**

Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, (fahriozdemir68@hotmail.com), ORCID: 0000-0002-1868-7248/ **Teacher,
Ministry of National Education**

Makale Bilgisi/Article Information

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 03.09.2022

Kabul Tarihi/Accepted: 28.09.2022

Yayın Tarihi/Published: 30.12.2022

Yayın Sezonu: Güz

Atıf/Citation

Yazıcı, Mehmet Yunus, Yar, Halim (2022), “Seyyid İbrahim-i Enveri’nin Esmâ-i Hüsnâ Şerhi”, Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, 29, 1468-1516.

Yazıcı, Mehmet Yunus, Yar, Halim (2022), “The Esmâ-i Hüsnâ Commentary of Seyyid İbrahim-i Enveri”, Journal of Ottoman Literature Studies, 29, 1468-1516.

*Bu makale iThenticate programıyla taranmıştır.
This article was checked by iThenticate.*

Yazarı Bilinmeyen Bir Mesnevi: Gülizâr ve İmâm

Özet

Bu çalışmanın amacı kim tarafından, nerede ve ne zaman yazıldığı kesin olarak tespit edilemeyen Gülizâr ve İmâm adlı hikâyeyi tanıtmaktır. Mesnevi nazım şekliyle yazılmış olan eserin tek nüshası, Edirne Selîmiye Yazma Eserler Kütüphanesi 22 Sel 2168/2 numarada kayıtlıdır. Eser, 147 varaklık bir mecmuanın içerisinde yer alan beş kitaptan ikincisi olup 18 varaktan ibaret küçük bir mesnevidir. Klasik mesnevilerdeki tertibe uymayan eserin tamamı 635 beyittir. Başlangıçta beşerî bir aşk hikâyesi görünümünde olan eser, hikâyenin sonuna doğru tasavvufi bir kılığa bürünmüştür. Bu çalışmada eserin çeviri yazılı metni verilerek şekil ve muhteva bakımından incelemesi yapılmıştır. Konusu ve işleniş itibarıyla modern hikâyeye daha yakın olduğu tespit edilen bu eser hem tahkiye unsurları (olay, kişi, zaman ve mekân) açısından hem de dil ve üslup açısından değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler *Gülizâr, İmâm, mesnevi, hikâye, edebiyat.*

An Unknown Masnavi: Gulizar and the Imam

Abstract

The purpose of this study is to introduce the story Gulizar and Imam, whose written, where and when is not certain. The only copy of the work, which was written in masnavi verse, is registered in Edirne Selimiye Manuscripts Library at 22 Sel 2168/2. The work is the second of the five books in this 147-page book collection and has 18 leaves. The whole of the work, which does not comply with the order in the classical masnavis, is 635 couplets. The work, which initially looked like a human love story, took on a mystical disguise towards the end of the story. In this study, the translated text of the work was given and analyzed in terms of form and content. This work, which was determined to be closer to the modern story in terms of its subject and processing, was evaluated both in terms of narration elements (event, person, time and place) and in terms of language and style.

Keywords: *Gülizâr, İmâm, masnavi, story, literature.*

Giriş*

Bu makalenin konusu, mesnevi nazım şekliyle yazılmış bir aşk hikâyesidir. Orijinal metinde ve kütüphane katalogunda hikâyenin ismi verilmemiştir. Ancak girişte iki ana karakterin betimlemeleri ve olayların bu kahramanlar etrafında cereyan etmesi dolayısıyla bu esere “Gülizâr ve İmâm” isminin sonradan verildiği anlaşılmaktadır. Muhtemelen içinde bulunduğu mecmuanın sayfalarının numaralandırılması sırasında verilen bu isim, farklı bir kalem ve yazıyla başlangıç sayfasının üst kısmına yazılmıştır.

Eserin yazarıyla ilgili herhangi bir bilgiye de ulaşılamamıştır. Yalnız eserin sondan üçüncü (633.) beytinde “ey kâtip” hitabı dikkati çekmektedir. Bunun bir mahlas olarak kullanılmış olabileceği düşünülerek yapılan araştırmalarda da eserin yazarı ile ilgili bir bilgiye ulaşılamamıştır. Mesnevinin içinde yer alan gazelerde de herhangi bir mahlasa rastlanmamıştır.

Eserin son beytinden sonra H 1166 (M 1752/1753) tarihi kayıtlıdır. Fakat bu tarihin telif tarihi mi yoksa istinsah tarihi mi olduğu belli değildir. Eserin imlasına bakarak bunu anlamak mümkün olmamaktadır. Muhtevasına bakıldığında ise daha önce oluşturulmuş bir metnin H 1166 yılında yazıya geçirilmiş olması da ihtimal dahilindedir.

1. Gülizâr ve İmâm Mesnevisinin Şekil Özellikleri

Eserin tek nüshası, Edirne Selîmiye Yazma Eserler Kütüphanesi 22 Sel 2168/2 numarada kayıtlıdır. Eser, 147 varaklık bir mecmuanın içerisinde yer alan beş kitaptan ikincisi olup 18 varaktan ibarettir. 19 satıra çift sütun olarak düzenlenen eserde toplam 635 beyit vardır. Nesih ve yer yer rik’a karışımı bir hatla siyah mürekkeple yazılan eserin bölüm başlıkları aynı hatla kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bazı yerlerde hareke kullanılmış bazen de sayfa kenarlarında tashihler yapılmıştır.

1.1. Nazım Şekilleri

Eserin geneli mesnevi nazım şekliyle yazılmıştır. Uzun mevzuları işlemeye en müsait nazım şekli olan mesnevi, Türk edebiyatına İran edebiyatından geçmiştir. Arapça “s, n, y” üçlü kökünden türemiş olan mesnevi, kelime olarak “ikişer, ikişerli” anlamına gelirken edebiyat terimi olarak her iki mısraı bir kafiyede olan beyitler ki, ekseriya uzunca manzume suretinde olan şiirlerdir (Sami, 1317: 1289). Bu nazım şeklinin ilk örnekleri Arap edebiyatında görülse de bir edebiyat terimi olarak mesnevi ilk defa İran edebiyatında görülür (Ateş, 1986).

Mesneviler; giriş, konunun işlendiği bölüm ve sonuç bölümü olmak üzere genellikle üç bölümden oluşur. Elbette tüm mesnevilerde bu bölümlerin kesin çizgilerle birbirinden ayrıldığını söyleyemeyiz. Ama bağımsız bir kitap olarak yazılmış mesnevilerin planları genellikle birbirine benzer. Giriş bölümü; besmele, tevhid, münâcât, na’at, mi’râc, mu’cizât, medh-i Çehâr-yâr, padişah için övgü, devlet büyüğüne övgü ve sebep-i te’lif bölümlerinden oluşur (Ünver, 1986: 434-438). Gülizâr ve İmâm mesnevisinin giriş bölümünde bu klasik tertibe uyulmamış, doğrudan kahramanların tasvirleriyle birlikte mevzuya girilmiştir (1-20).

Konunun işlendiği bölüm ise ana bölüm olup edebiyatımızda, mesnevilerin genellikle bu bölümde ele aldıkları konulara göre tasnif edildiği görülür. Bu durumda çalışmamızı teşkil eden Gülizâr ve İmâm mesnevisini, mesnevileri yazılış amaçlarına göre tasnif ederken “Sanat yönü ön planda olan, okuyucunun edebî zevkine hitap eden, ana çizgisi aşk ve macera olan mesneviler”

---

* Bu makale “Gülizâr ve İmâm Hikâyesi (Metin ve İnceleme)” adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir (Özdemir, 2019). Çeviri yazılı metne kadar olan bölümde metne yapılan atflar parantez içerisinde beyit numaralarıyla gösterilmiştir.

sınıfına dâhil edebiliriz. Buna göre hikâye sonradan konulmuş bir ana başlık ile on dokuz ara başlıktan oluşmaktadır ki bunlar beyit numaraları ile şu şekilde sıralanabilir:

- 1) Gülizâr ve İmâm (Ana başlık- sonradan ilâve edilmiş):1-20,
- 2) Gülizâr nâm dilbere İmâm-ı garîb meftûn olduğudur: 21-95,
- 3) Kâmetî nâm zarîf Gülizâr ile İmâm'a vesîle: 96-153,
- 4) Gülizâr-ı nâzenîn bâlîn-i İmâm'a gelip kâğıt yazıp gitti: 154-167,
- 5) İmâm-ı nâ-kâm bîdâr olup nâme-yi cânânı gördü: 168-189,
- 6) İmâm-ı derdmend hâlini ahab-ı kâr-dâna beyân etti: 190-219,
- 7) İmâm-ı derdmend nâme inşâ etti: 220-259,
- 8) Gülizâr'ın İmâm'a nâme irsâl ettiği: 260-276,
- 9) Feryâd-ı İmâm-ı nâçâr-ı dil-efgâr: 277-294,
- 10) İmâm'ın hem-râzları Gülizâr'a niyâz ettikleri: 295-304,
- 11) İmâm'a âşinâları pend ettiği: 310-332,
- 12) İmâm'ın bîd-ı sabâya ve şem'a niyâz ettiği: 333-359,
- 13) İmâm'ın Gülizâr'a inşâ ettiği nâme: 360-395,
- 14) Nâmeber'e İmâm nâmeyi verip Gülizâr'a gönderdiği: 396-419,
- 15) Gülizâr'a Nâmeber geldiği mahaldir: 420-431,
- 16) Gülizâr İmâm'ın bezmgâhına geldiği mahaldir: 432-478,
- 17) İmâm'ın mahallesinde fetret-i cemâ'at: 479-531,
- 18) Beyân-ı ahvâl-i visâl ve hicrân-ı Gülizâr: 537-580,
- 19) İftirâk: 586-599,
- 20) İmâm hâbında pederiyle münassah olduğu mahaldir: 600-635.

Mesnevilerin hatime / bitiş bölümleri plan yönünden konunun işlendiği bölüm gibi değişiklik göstermez. Beyit sayısı fazla olan uzun mesnevilerde bitiş bölümü asıl konudan belli başlıklarla ayrılır. Bir kısım mesnevilerde ise eserin nerede ve ne zaman yazıldığı, beyit sayısı gibi bilgiler de bu bitiş bölümünde verilir. Hatta okuyucudan hayır dua ve ruhu için fatiha okunmasını isteme de bu bölümde gerçekleşir (Ünver, 1986: 447-449; Alıcı, 2016: 112-118).

Gülizâr ve İmâm hikâyesini, mesnevilerin bitiş bölümü açısından değerlendirdiğimizde klasik mesnevilerle ortak özellikler gösterdiğini tespit etmek mümkündür. Yazılış tarihi, beyit sayısı, okuyucudan hayır dua ve ruhu için fâtiha okunmasını istemesi de bu bölümde gerçekleşmiştir (630-635).

Eserde mesnevi nazım şekli dışında hikâye kahramanı olan İmâm'ın ağzından söylenmiş gazeller de bulunmaktadır. Asıl anlamı kadınlarla âşıkane sohbet etmek olan "gazel", edebiyat terimi olarak ilk beyti kendi arasında, diğer beyitlerin ikinci mısraları birinci beyitle kafiyeli genellikle beş ile dokuz arasında değişen uzunlukta bir nazım biçimidir (Saraç, 2010: 47). Divan edebiyatında çok yaygın kullanılan bu nazım şekli ile genellikle rindane ve âşıkane duygular ifade edilmekle beraber her konu dile getirilmiştir. Gülizâr ve İmâm mesnevisinde de İmâm'ın dilinden lirik dört gazel bulunmaktadır ki bunların beyit numaraları şöyledir: 1. gazel 44-48, 2. gazel 305-309, 3. gazel 532-536, 4. gazel 581-585 beyitleri arasındadır.

Bu dört gazel de beşer beyittir ve hikâyenin erkek kahramanı olan İmâm'ın ağzından söylenmiştir. Mesnevininkinden farklı vezinde söylenmiş bu gazellerin bir başka özelliği de hiçbirinde mahlas kullanılmamış olmasıdır.

1.2. Vezin ve Kafiye

Mesnevilerde genellikle aruzun kısa kalıpları kullanılır. Gülizâr ve İmâm mesnevisinde de buna uyulduğu ve aruzun “fe‘ilâtün (fâ‘ilâtün) / mefâ‘ilün / fe‘ilün (fa‘lün) vezninin kullanıldığı tespit edilmiştir. “İmâmın Gül‘izâra İnşâ İtdüğü Nâme” (360-395) başlıklı bölüm ise , yine aruzun kısa bahirlerinden olan “mefâ‘ilün / mefâ‘ilün / fe‘ülün” vezni ile yazılmıştır. Hikâyenin içinde geçen beşer beyitlik dört gazelde de aruzun “fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün” kalıbı tercih edilmiştir.

Mesnevinin tamamında üç farklı vezin kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu vezinlerin nazım şekillerine ve beyit sayılarına göre dağılımı ise şöyledir: “fe‘ilâtün / mefâ‘ilün / fe‘ilün”, mesnevide 580 beyitte; “ mefâ‘ilün / mefâ‘ilün / fe‘ülün”, mesnevide 35 beyitte; “fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün”, gazellerde 20 beyitte kullanılmıştır.

Eserin kafiyesine gelince, her beyitin kendi arasına kafiye olduğu mesnevinin divan şiiri kafiye sistemine (Saraç, 2010: 257-287) göre incelenmesi neticesinde kafiyesinde kusur bulunduğu tespit edilen yerler şunlardır: ... varup / ... olup (248), ... gama / ... mihene (264), ... oğlanı / ... itme (328), ... pâdişâhım / ... cenâbım (360), ... mürekkebe / ... tamâmet (372), ... varmaz / ... gelmez (491), ... varalam / ... isteyelim (491), ... doğru söz / ... ana söz (504), ... hebâ oldı / n’oldı (596). Görüldüğü gibi tespit edilen bu beyitlerin kiminde kafiye hiç bulunmamakta kiminde ise kafiye yalnız rediften ibaret bulunmaktadır. Ancak bu gibi kafiye kusurlarına pek çok manzum metinde rastlandığı da gözden uzak tutulmamalıdır.

2. Gülizâr ve İmâm Mesnevisinin Muhteva Özellikleri

2.1. Şahıslar

Mesnevinin başkahramanları olan Gülizâr ile İmâm ve diğer şahısların özellikleri ve geçtiği yerler şöyledir:

Gülizâr: Şehrin gözdesi, ay yüzlü, genç, şehirde bir çok âşığı olan fakat hiç birine yüz vermeyen, vakur ve onurlu bir hanımdır (2, 15, 24).

İmâm: Gülizâr ile aynı şehirde yaşayan, âlim, arif, edip, erdemli, mecliste sözü dinlenen, medeni cesareti yüksek, Gülizâr’a göre daha olgun yaşta fakat hiç evlenmemiş, ağırbaşlı, hatip bir erkek olup mesleği olan imâmlık aynı zamanda hikâyedeki adıdır (6-8, 57).

Nâmeber: Gülizâr ile İmâm’ın arasında haberleşmeyi sağlayan, bazen nasihat eden fakat bunun karşılığını da maddi olarak fazlasıyla alan bir aracı tipidir (131, 224, 252, 260, 396, 428).

Kâmetî: Gülizâr’ın dostu, sırdaşı, boylu boslu, konuşması düzgün, nüktedan, zarif ve temiz kalpli, her zaman hoş sözlü ve nezaketli , bütün sırlarına da vâkıf olan bir hanımdır (96-98).

Gammâz: Hikâyede sıfatıyla anılan Gammâz mahallenin fitnecisi, bire bin katan ve insanları birbirine düşüren bir tiptir (479-480, 482).

İmâm’ın dostları: İmâm’a yardımcı olmaya çalışan, iyi kalpli ve işin olurlu bakan insanlardır (191, 204, 213, 296, 317, 330, 569).

Câmi cemaati: Makul davranan ve hikâyede İmâm’ın tarafında bulunan kişilerdir (495-496, 501, 503, 506-507).

İmâm’ın babası: Hikâyede adı zikredilmeyen, yıllar önce ölmüş, o da İmâm gibi hayattayken birçok hatalar yapmış fakat sonradan gerçeği anlamış ve oğluna rüyasında nasihat eden bir baba tipidir (600, 602, 605, 612-613).

2.2. Zaman

Hikâyenin itibari zamanı belirsizdir. Zaman kavramı ile ilgili olarak “sabah, gece, gündüz, öğle, ikindi, akşam” gibi isimler zikredilmektedir (33, 34, 122, 128, 144, 145, 285, 295, 403, 457, 465). Kullanılan eşyalar, yaşam alanları, sosyal münasebetler, inanç değerleri gibi kültürel unsurlara bakıldığında olayın on sekizinci asır veya daha öncesi Osmanlı toplumunda geçtiği söylenebilir.

2.3. Mekân

Hikâyenin geçtiği mekanlar olarak zikredilen isimler şunlardır: Kostantiniyye (1), Mevlevihane (12), tekke (4, 387), İmâm’ın evi (103, 118, 139, 391), mahalle (479), câmi (484, 486, 490, 491). Bunlar içerisinde İstanbul dışındakiler, tekke, ev, mahalle, cami gibi sosyal yaşam alanlarının genel adlarıdır. Buna göre olayın İstanbul’un hangi semtinde geçtiğine dair bir emareye rastlanmamaktadır.

2.4. Vak’a

Gülizâr ve İmâm hikâyesine işlediği konu açısından bakıldığında çift kahramanlı beşeri bir aşk hikâyesi görünümündedir. Buna göre olayların iki ana kahraman etrafında cereyan ettiği, diğer şahıs kadrosunun eser içinde silik kaldığı ve hatta pek betimlenmediği, birçoğunun da dekoratif unsur durumunda kaldığı görülmektedir. Hikâyede gerek olay gerekse kahramanlar açısından olağanüstülüklere yer verilmemiştir. Hikâye kahramanları olay içinde günlük hayatın akışına uygun bir şekilde verilmesi yönüyle gerçekçi bir özellik kazanmıştır, denilebilir. Bu yönüyle de olay, zaman, mekân ve kişi açısından karşılaştırıldığında modern hikâyeciliğe geçiş devresine işaretler bulundurduğu söylenebilir. Hikâyenin özeti şöyledir:

Kostantiniyye (İstanbul) şehrinde Gülizâr isminde güzel bir kız, yine aynı şehirde bir de âlim bir İmâm vardır. Tek başına yaşayan İmâm nihayet evlenmeye karar verir. Birgün Mevlevî dergâhında Halvetilerle zikir çekerken Gülizâr’ı görür ve ona vurulur. Fakat bunu belli etmemeye çalışır. Bu güzel dilberin kim olduğunu soran İmâm onun adının Gülizâr olduğunu ve çok âşığı olmasına rağmen kimseye meyletmediğini öğrenir. Onu tekrar görebilmek için gece gündüz hayaller kurar. Göremedikçe de içindeki aşkla iyice yanıp tutuşur. Ona rastlayabilmek için sokakları mekân tutar. İyice aşk ateşine yanan İmâm şiirler söyleyerek etraftakileri hiç önemsemeyip hâlini herkese belli etmeye başlar. Çevredekiler de belki bahtı açılır, evlenir de bir yuva kurar diye düşünürler.

Bir gün İmâm, tesadüfen Gülizâr ile karşılaşır onun hâlini hatırını sorar. Bu duruma kızan Gülizâr İmâm’ı iyice azarlar. Zaten arada yaş farkı da vardır. İmâm yalvarıp dil dökerek ilanaşk eder. Fakat Gülizâr hiç yüz vermeyerek oradan uzaklaşır. Çaresiz kalan İmâm dostlarına durumu izah edip onlardan yardım ister. Onlar da Gülizâr’ın yakınlarıyla dostluk kurmasını, ona güzel davranmasını, böylece hâlinden haberdar olacağını söylerler. Nihayetinde Gülizâr’a bir mektup göndermesini tavsiye ederler.

Gülizâr’ın her sırrını paylaştığı Kâmetî isminde iyi bir dostu vardır. Birgün İmâm dergâhta onunla karşılaşır. Derhal bir fırsatını bulup onu evine davet eder. O da birgün bu davete icabet edip İmâm’ın evine gider ve orada sohbet etme imkânı bulurlar. İmâm içinde bulunduğu durumu izah ederek ondan yardım ister. O da İmâm’ın durumuna acır ve ona inanır. Hâlini arz eden bir mektup yazmasını tavsiye eder. İmâm da içindekileri dışa vuran samimi bir mektup yazarak onu evine davet eder. Mektubun cevabını dört gözle beklerken haberci (Kâmetî), Gülizâr’ın mektubunu getirerek davete icabet edeceği müjdesini verir. İmâm da tüm hazırlıklarını yapıp Gülizâr’ın gelmesini beklemeye başlar. Bu bekleyiş esnasında kendinden geçerek uykuya dalar. Gülizâr gelip de İmâmı uyur bulunca ona biraz da sitemkârane bir mektup yazar ve başucuna bırakarak gider.

İmâm uykudan uyanınca Gülizâr'ın yazdığı mektubu görür. Uyumaması gerekirken uyuya kalmasından talihini sorumlu tutup ona kızar ve her şeyin bittiği hissine kapılır. Perişan haldeyken bir dostuna rastlar ve ondan yardım ister. O da tüm bunların birer oyun olduğunu ve kendisini denemek istediğini, dolayısıyla onun da kendisinden hoşlandığının işareti olduğunu söyler. Ondandır özür dilemesini isteyerek ona birçok nasihatte bulunur. İmâm da dostunun nasihatini üzerine yine bir mektup yazar. Gülizâr yine hakaret dolu bir mektupla cevap verir. İmâm da işinin Allah'a kaldığını düşünerek sabahlara kadar yalvarıp dua eder.

Gece geçip de sabah olunca namazı kılıp cemaatle birlikte dua ederler. Böylece herkes İmâm'ın durumunu öğrenir. Gülizâr'a varıp İmâma güzel bir şekilde karşılık vermesi için aracı olurlar.

İmâm'ın durumu gittikçe kötüleşir. Hatta çevresindekiler "Artık o delirdi." demeye başlarlar. Dostları İmâm'a nasihat ederek bu işten vaz geçmesini söylerler. Ama İmâm hiç birine kulak asmaz. Derdinin çaresi için sabah rüzgârına seslenir, ondan medet umar. Netice değişmeyince doğru yolu bulur ve sabrederek Allah'a sığınır.

İltifatlarla dolu bir mektup yazarak tekrar Gülizâr'ı evine davet eder. Mektubu gönderdikten sonra biraz uyur. Gecenin bir vaktinde kalkıp namaz kılar ve işlerinin yoluna girmesi için Allah'a yalvarır.

Mektubu getiren aracı Gülizâr'ı ikna eder ve müjdeyi İmâma verir. İmâm hazırlıklarını yapıp Gülizâr'ın gelmesini bekler. Rüyada bile olsa bir defa yüzünü görmeye razı olan İmâm şimdi Gülizâr'ı karşısında görünce dualarının kabul olduğunu hisseder. Artık İmâm için her gün bayram, her gece Kadir gecesidir. Çünkü Gülizâr artık iki üç güne bir İmâm'ın evine gelmektedir.

Mahallenin fitnecisi İmâm'ın bu durumunu öğrenince hemen harekete geçer. Soğuk bir kış günü namaz kılma bahanesiyle camiye gelir. Hem İmâm'ın hem de vekilinin olmadığını görünce ortalığı karıştırmaya başlar. İmâm ile ilgili birçok dedikodu yayar. Hatta onun mahbup düşkün olduğunu bile söyler. İmâm'ı şikâyet için kadıya gitmek isteseler de İmâm'ın birkaç taraftarı buna engel olur. Bari gidip biraz nasihat edelim derler ve İmâm'a nasihat ederler. İmâm da bunların dedikodu olduğunu, kendisinin âşık olduğunu ve bu beladan kurtulabilmesi için Allah'a dua etmelerini ister.

İmâm'ın yüreği bir taraftan çıkan dedikodu ile yanarken öte yandan da aracı her haber için İmâm'dan yüklü paralar almaktadır. Ödediği paralar ve yaptığı hazırlıkların masraflarıyla İmâm geçim darlığına düşer. Hatta kendisine emanet edilen vakfın paralarını da çarçur eder. Artık muvazenesini iyice kaybeden İmâm utancından dışarı da çıkamaz olur. Çaresiz kalan İmâm bir dostuna uğrayarak ondan yardım ister. Dostu ona birtakım nasihatlerde bulunur. İmâm bunları dinledikten sonra evine gelir.

Gece rüyasında babasını görür. O da kendisine epeyce nasihatler eder. Uyanınca hatasını anlayıp tövbe istiğfar ederek bağışlanmasını diler. Bir kurban bayramı sabahı ruhunu sahibine teslim eder.

2.5. Anlatıcı

Hikâye genel olarak hâkim bir bakış açısıyla anlatılmıştır. Bu hâkim anlatıcı zaman zaman hikâye kahramanları ağzından olayları yansıtmaktadır. 635 beyitlik bu mesnevinin anlatıcıları açısından taksimi şu şekildedir:

Olayların hâkim bir bakış açısıyla sunulduğu kısımlar 1-53, 60, 79, 82-83, 89-106, 110-132, 138-157, 166-172, 186-192, 204-232, 251-359, 396-515, 531-570, 580-599, 622-625, 628-635 numaralı beyitlerde; kahraman anlatıcıların bakış açısıyla sunulduğu kısımlar da 54-59, 61-78, 80-81, 84-88,

107-109, 133-137, 158-165, 173-185, 193-203, 233-250, 360-395, 516-530, 571-579, 600-621, 626-627 numaralı beyitlerde karşımıza çıkmaktadır.

3. Dil ve Üslûp Özellikleri

Tür olarak mesneviler genellikle daha sade ve yalın bir dille yazılırlar. Gülizâr ve İmâm hikâyesinin dili de gazel, kaside, murabbâ, vb. diğer nazım şekillerine göre gayet sadedir, diyebiliriz. Anlatımında yer yer halk söyleyişlerine yer verilmesi de anlatımını yalınlaştırmıştır. Bu yalın anlatım içerisinde bile yer yer edebi sanatlarla başvurulmuştur. Mesnevinin içinde yer alan gazelerde ise dil mesneviye göre daha ağıdalı ve sanatlıdır.

Mesnevide “Âşığa uyku haramdır.” (159) anlamındaki bir Arap atasözü, “Bizden değildir.” (617) anlamında hadisten bir parça olduğu anlaşılan bir söz iktibas olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca tamamen Farsça bir beyit bulunmaktadır (558).

Metinde geçen deyimler alfabetik olarak şöyle sıralanabilir: ‘*aqlın vir-* (18), ‘*âlemi seng-i mezar zannet-* (42), ‘*ayağına yüzünü sür-* (443), ‘*bâb-ı ümîd fetḥ ol-* (474), ‘*bağın bülbülü ol-* (388), ‘*baḥr-ı belâ vü miḥene ğark ol-* (264), ‘*baḥr-i ḥayrete tal-* (188), ‘*başın yere ur-* (172), ‘*başına devlet [kuşu] kon-* (440), ‘*başına geñ cihân tār ol-* (282), ‘*başını ğavġâdan kurtar-* (329), ‘*beli bükül-* (276), ‘*ceyb-i peyvendi çak et-* (10), ‘*ciğerin tağla-* (567), ‘*ciğerini kebâb it-* (141), ‘*ciğerin tîġ-ı ğamla toġra-* (299), ‘*çeşmine ḥâb girme-* (332), ‘*çok cefâ ‘âşığı uşandır-* (423), ‘*dâmenine sarıl-* (106), ‘*derde dermân ol-* (44), ‘*diline ne gelürse söyle-* (43), ‘*eli varma-* (491), ‘*ergenin yakasını bit yi-* (619), ‘*esbâbını soy-* (324), ‘*eteğin alıma-* (381), ‘*gönlün eyle-* (43), ‘*götiüne düş-* (487), ‘*gözi yaşın seyl-veş akıt-* (172), ‘*hâlini ḥâtırını su.âl it-* (51), ‘*ḥandeniñ âh u zârı da ol-* (74), ‘*ḥânümânı fedâ it-* (68), ‘*ḥâtırını tesellî eyle-* (273), ‘*ḥazâna uğra-* (379), ‘*her nesi var ise daḥı it yi-* (619), ‘*ırzını pây-mâl it-* (81), ‘*iğmâz-ı ‘ayn it-* (265), ‘*işi Allah’a kal-* (69), ‘*ḳaddi iki bükül-* (381), ‘*ḳapusına gel-* (406), ‘*ḳapunuñ ḳulu ol-* (388), ‘*kendi başına belâ ol-* (85), ‘*kimi na ‘la kimisi miḥa ḳaç-* (130), ‘*ḳulağıñ arduña biraḳ-* (509), ‘*mezra ‘-ı dil açılıp ser-sebz-i şādân olma-* (45), ‘*mülk-i cânuna vâveyla düş-* (20), ‘*nâmus şîşesin taşa çal-* (316), ‘*nar-ı ‘aşka yan-* (267), ‘*nâra yan-* (264), ‘*nev-bahâriñ ḥazânı ol-* (74), ‘*pây-bend-i ğam-ı belâ ol-* (571), ‘*pâyine baş ur-* (106), ‘*pâyine düş-* (52), ‘*pâyine yüzün sür-* (115), ‘*serde zerrîn tâc ol-* (279), ‘*şala koy-* (324), ‘*şîve vü nâziñ kitabın oku-* (367), ‘*ümîdin kes-* (340), ‘*yaraya merhem ol-* (306), ‘*yâresine nemek saçıl-* (187), ‘*yüzine baḳ-* (177), ‘*yüzine baḳma-* (266), ‘*zahm-ı dil* (47), ‘*zâyi ‘ ol-* (300), ‘*zehre yutmuşa dön-* (60).

4. Çeviri Yazılı Metin

[1b] GÜL'İZÂR VE İMÂM

vezin: fe' ilâtün / mefâ' ilün / fe' ilün
(fâ' ilâtün) (fa' lün)

- 1 Şehr-i Koştantınıyye' de ey yâr
Var idi bir civân-ı meh-ruhsâr
  - 2 Mağlaşî Gül' izâr idi anîñ
Şehr-âşûbı idi devrânîñ
  - 3 Devr ider idi şehri çün pergâr
Dehr içinde hezâr 'âşıkı var
  - 4 Yine bu tekyeye varıp bir rûz
Halka-i zikri eyleyip pür-sûz
  - 5 Şevk-ile devr iderdi ol meh-rû
Dehri tutmuşdı na'ra-i yâ hû
  - 6 Şehr-i mezbûrda yine ey cân
Var idi bir İmâm-ı nâdire-dân
  - 7 Hoş-nüvîs ü zarîf ü kâmil idi
'Ârif-i menba'ul-fezâ' il idi
  - 8 Meclis-ârâ idi faşih kelâm
Şûh-ţab'-ı laţîf hûb endâm
  - 9 Taraf-ı izdivâca olup 'alak
Zen-i gerdûna virmiş-idi talak
  - 10 'Âlem içre olup mücerred pâk
Ceyb-i peyvendi etmiş idi çak
  - 11 Ba'zı yârân ile idüp ülfet
Gâh seyrededer idi geh şöhet
  - 12 Mevlevîhâneye müdâvim idi
Halvetîlerle zikre kâ'im idi
- [2a]
- 13 Yine bir tekyeye gelüp seyre
Nâzır olmuşdı halka-i devre
  - 14 Nâgehân gördi bir perî-peyker
Halka-i zikr içinde devreyler

- 15 'Ârız-ı pâki san gül-i terdir
 add-i bālāsı serv-i 'ar'ardır
- 16 Bend-i cāna kemend-i ebrūsı
 İder efsūn çeşm-i cādūsı
- 17 Tīr-i ğamzeyle ol melek-manzar
 Müstemend 'āşığı helāk eyler
- 18 Ol semen-būyı çünkü gördi İmām
 Virdi 'aql u dili o şūha temām
- 19 Ğamzesinden hemān o dem bir tīr
 Atılup eyledi derūnuna yir
- 20 'Āql u fikri olup amu yağmā
 Mülk-i cānına düşdi vāveylā

GÜL 'İZĀR NĀM DİLBERE İMĀM-I ĞARİB MEFTŪN OLDUĞUDUR

- 21 Sordı bir kimseden o şūhı İmām
 Didi kimdür bu dilber-i gül-fām
- 22 Ol kimesne dahı didi ardaş
 Değme kimseye eğmez ol meh baş
- 23 Dinür ol māh-rūya Gül' i#ār
 Vardur āluftesi hezār hezār
- 24 Dişleri mişl-i dūr-i beyzādur
 Dem-i cān-bağşile Mesīhā'dur
- 25 Bir melek-hū vü 'anberīn-būdur
 Sīm-ten bī-mişāl meh-rūdur
- 26 Bilse idi ki nesl-i Ādem'den
 Böyle bir sīm-ten çü dürr-i 'Aden
- 27 Geliser dehre gelüben vecde
 İblīs eylerdi Ādem'e secde
- 28 Çün işitdi bu sözi ol nā-şād
 Mürğ-ı cān itdi derūnı feryād
- 29 Şüretā līk itmedi izhār
 Ya 'ni duymaya sırrını ağıyār
- 30 Çekdi āğūşa 'aşk-ı cānānı
 almadı şabra ğayrı dermānı

[2b]

- 31 Oldı hayretle zār-ı ser-gerdān
Özüni itdi hāk ile yeksān
- 32 Der-ber idüp tarīk-ı cānānı
Yol gözler idi görmeğe anı
- 33 Şubh-demden olunca vaqt-i şām
Hāsretiyle olurdu hūn-āşām
- 34 Giceler şubha dek firāk eyler
Āh u zār idüp iftirāk eyler
- 35 Gözine uyku girmeyüp her-dem
Firkat ü miñnete olup tev'em
- 36 Kesilüp cümle āşinālardan
Dīde-i cāna rüşenālardan
- 37 Rast gelsem diyü o dildārı
Olmuş-idi şokağ silahdārı
- 38 Gāhi ağıyār ile iderdi cedel
Dilden anıñla def' iderdi kesel
- 39 Kendü kendüye söylenürdi gāh
Māliḥulyā ile olup hem-rāh
- 40 Halk-ı 'ālem baqup bu hāletine
Dirler idi düşer mi hey'etine
- 41 Nefse uyup hevāsına tābi'
Olup ide fesādını şāyi'
- 42 Līk selb eyleyüp serinden 'ār
'Ālemi zannederdi seng-i mezār
- 43 Diline ne gelürse söyler idi
Bu ğazel ile göñlün eyler idi

ĠAZEL

[fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün]

- 44 Dehr içinde hayf kim derdime dermān olmadı
Kālb-i maḥzūn açılup mesrūr-ı ḥandān olmadı
- 45 İrişüp vaqt-i bahar üşküfte oldı gülsitān
Mezra'-ı dil açılup ser-sebz-i şādān olmadı

- 46 Gülistanda şevk-ile bülbüller oldu nağme-kâr
Bâd-ı vuslat ravza-i dilde firûzân olmadı
- 47 Zağm-ı dil günden güne şıhhat-peñir olmadı âh
Merhem-i dâr-ı şifâ-yı derdmendân olmadı
- 48 ‘Aksine devretti hayfâ neyyir-i çarç-ı ‘anîd
Şems-i tâli ‘incilâ-bahşâ-yı devrân olmadı
- [3a]
- 49 İttifâkı İmâm-ı şîrîn-kâr
Oldı birgün o mâh-rûya duçar
- 50 Fursat elvirdiğini bildi temâm
El göğüse koyup virdi selâm
- 51 İtdi isâr naqd-i vaqt-i maqâl
Hâlini hâtırını itdi su’âl
- 52 Düşdi pâyine anda sâye gibi
Ferş idüp çehresini pâyeye gibi
- 53 Dilber idüp huşûnetin izhâr
Renciş ef’âl ile idüp âzâr
- 54 Didi ey bî-hayâ nedür bu iş
Ne için baña viresin teşvîş
- 55 Bu tarîk üzre ne bu germiyyetüñ
Benim ile nedür münâsebetüñ
- 56 Seni bir dağı görsem olur iki
Baña ya şimdi sıkletüñ neyeki
- 57 Aq şakallu bir ihtiyâr olasin
Ne revâdur ki yanıma gelesin
- 58 Benüm ile seni gören hem tek
Vâsiða zann ider seni bî-şek
- 59 Kendü akrânüña olup hem-râh
Var yürü gelme yanıma her gâh
- 60 Bu kelâmı işitdi çünki İmâm
Zehre yutmuşa döndi anda temâm
- 61 Didi ey dilber-i şeker-güftâr
Merhamet eyleseñ faķire ne var
- 62 Āl ile çünki gönlümi aldıñ
Beni vâdî-i firķate saldın

- 63 Olmuşum ‘aşkıñ-ıla āvāre
Deşt-i hayretde zār u bī-çāre
- 64 Gül yüzüñi görelî bülbül-i cān
Ĥār-ı miĥnet ile olup nālān
- 65 Naĥs-ı sâ ‘atde dār-ı dünyāya
Gelmişim kim düşüp bu sevdāya
- 66 Gelelüden bu pür-cefā dehre
Zevķ u şādīden almadım behre
- 67 Şefķat it derdmendiñe ey cān
Merhem-i vuşlatıñ idüp iĥsān
[3b]
- 68 Ĥānümānım saña fedā itdüm
Ölmedin borcumı edā itdüm
- 69 Şimdi kalmışdur işim Allah’a
Rişte-i cān baĥlıdur āha
- 70 Dūd-ı āhım ki āsumāna çıkar
Sūziş-i iftirāķı günü yaķar
- 71 ‘Āşıkıñ alma inkisārını
Gül ĥarīb eylemez hezārını
- 72 Gülşen-i ĥüsnüñ añ zevālını
‘Āşıkıñ ĥor görme zārını
- 73 Böyle kalmaz güzellik eyyāmı
Ber-ķarār ola şanma devrānı
- 74 Nev-bahārıñ ĥazānı da vardır
Ĥandeniñ āh u zārı da vardır
- 75 İricek mevsim-i zemistāna
Ķıl nazar gülistān u bostāna
- 76 Devr-i ĥüsn irişince noķsāna
Mür üşer sūkker-i zenaĥdāna
- 77 Sürĥ ruĥsār zerd olur nā-çār
Ĥadd ü ĥāl-i zenaĥ olur evķār
- 78 Alma gel inkisār-ı ‘uşşāķı
Bozilur verd-i ĥüsn evrāķı

- 79 Bu siyâk üzre itdi hayli edâ
Diñlemeyüp kelâmını kaç'â
- 80 Didi çok söyleme yeter âdem
Ço bizi kendü hâlimize hem
- 81 Bizi bergeşte-hâl itme şakın
İrzîñi pây-mâl itme şakın
- 82 Böyle diyüp o dil-rubâ-yı zemân
Hânesi cânibine oldu revân
- 83 Çünkü gördi bu vaz'-ı nâ-sâzı
Var idi bir zarîf hem-râzı
- 84 Varup ahvâlini idüp i'lâm
Didi firqatle kıddim oldu lâm
- 85 Bir perî-rûya mübtelâ oldum
Kendü başıma bir belâ oldum
- 86 Derdim olmağda dem-be-dem müştet
Vuşlata cevri dâ'im olmada sed
- [4a]
- 87 Luţf idüp hâlime idüp şefkat
Nideyim baña ol perî-ţal'at
- 88 Râm olup rû-yı dil ide izhâr
Yoğsa bu demde kalmuşım nâ-çâr
- 89 Güş idüp bu kelâmı yârânı
Tesliye eyleyüp biraz anı
- 90 Didi budur tarîki bu kârın
Dir iseñ germ ola bâzârîñ
- 91 Nağme-kâr oluban hevâsiyla
Âşinâ olup âşinâsiyla
- 92 Evvel anıñ ile olup hem-râh
Hâl-i zârîñdan idesin âgâh
- 93 Soñra anıñla gönderüp nâme
Düşüresin o vahşiyi dâme
- 94 Yüz-be-yüz saña yâr râm olmaz
Şayda efvâh içinde dâm olmaz
- 95 Bu naşîhat ile olup 'âmil
Bâde-yi 'aşk-ıla olup kıanzil

ĶĀMETİ NĀM ZARĪF GÜL İZĀR İLE İMĀMA VESİLE

- 96 Gül'izārın var idi bir yārı
Dā'im anın ileydi bāzārı
- 97 Vaz'i ma'kül u ķāmeti mevzūn
Nüktedān u zarīf şāf-derūn
- 98 Hoş kelām u laţif idi her dem
Ser-be-ser sırrına olup maħrem
- 99 Dürişüp hizmetine merdāne
Olmuş idi o şem'a pervāne
- 100 Ķānde ķaşd itse gitmeĶe fi'l-ħāl
Evvel anı ider idi irsāl
- 101 Nitekim maĶdemin idüp iħbār
'Aķabince gelürdi ol dildār
- 102 Oldı bu Ķālden İmām āĶāh
Gül'izār ile oldıĶın hem-rāh
- 103 Tekyegāh içre buluban furşat
Ķāneye eyledi anı da'vet
- 104 Ol daħı da'vete icābet idüp
Geldi birgün İmāma raĶbet idüp
- [4b]
- 105 Rūy-ı dil gösterüp aña vāfir
ÇoĶ muħabbetler eyledi zāhir
- 106 Şarulup dāmenine pāyine baş
Uruben aĶlayup didi ķardaş
- 107 Baña şefķat olursa senden olur
Derde şihħat olursa senden olur
- 108 Düşmüşüm bu belā-yı cāngāha
'Ācizim ķaldı işim Allāh'a
- 109 Kimse yoĶdur bana acır aĶlar
TıĶ-ı firķat derūnda oynar
- 110 Aña ol denli eyledi minnet
Düşdi anın derūnuna şefķat
- 111 Didi bildim Ķāķiki 'aşıķsın
Fi'l-ħāķiķa muħibb-i şādıķsın

- 112 İmdi bir nāme eylegil inşā
Götürüp ḥālîni idüp ĩmā
- 113 Anı elbette eyleyüp kâ'il
Seni maqşūduña idüp vāşıl
- 114 Yine saña gelüp idüp āgāh
Ya'ni teşrîf ideceğın ol māh
- 115 Söylerim tā tedārikiñ göresin
Gelicek pāyine yüzüñ süresin
- 116 Gūş idicek İmām ele ḥāme
Aluban yazdı şevk ile nāme
- 117 Kıldı mā fi'z-zamīrini taḥrīr
Cümle derdi derūnunu taqrīr
- 118 Ḥāneye da'vet eyleyüp yāri
'Arz idüp sūz-i sīne-yi zārı
- 119 Her ne ise kelāmını i'lām
İştıyāk-ı derūnunu itmām
- 120 Eyleyüp kıldı nāmeyi irsāl
Kaldı ḥayret ile perīşan-ḥāl
- 121 Ol gün ol gıce geçdi ḥayretle
İştıyāk-ı firāk-ı ḥasretle
- 122 Çün gıce geçdi vü irişdi şabāḥ
Ḥalk idüp rūzı ḥālîku'l-eşbāḥ
- 123 Nāgehān irdi ol maḥalde beşīr
Maqdem-i yāri eyledi tebşīr
- [5a]
- 124 Didi dilber saña selām itdi
Tūṭī-veş sūkkerīn peyām itdi
- 125 Didi bildim ḥaḳīki 'āşık imiş
Da'vi-i 'aşk içinde şādık imiş
- 126 Aña elbette olurum mihmān
Ba'dezīn olurum aña yārān
- 127 Līk bir gıce varırım ki hemān
Kendüden ğayri olmaya bir cān

- 128 Gündüzün varmağa velī imkân
Yoğdur itsün bu hāleti iz'ân
- 129 'Ayš u nüş idelim birez tenhâ
Görmesün kimseler beni kaç'â
- 130 Kimi na'la kimisi muha kaçır
Müdde'î fitne çağmağın çağır
- 131 Nāme-ber idicek peyâmın edâ
Şandı kim kendiniñ olup dünyâ
- 132 Yine bir nāme eyleyüp inşâ
Eyledi bî-kıyās medh u senâ
- 133 Didi ey dil-rubâ-yı 'ālî-şân
Menbe'u'l-luğf-ı şāhib'ul-iz'ân
- 134 Va'de kıldıñ çün ey vücüd-ı şerîf
Bende-hāneye kılmağa teşrîf
- 135 Nāzenînim haķire tenhâ gel
Hiç yanında olmasun engel
- 136 Vāķıf olmaya kimse rāzımıza
İ'tibār eyle bu niyāzımıza
- 137 Dağğ-ı bāb itme kapu açığdur
Tuymasun kimse halk uyanığdur
- 138 Buña beñzer nice kelāma edâ
Eyleyüp sâkin oldu ol şeydâ
- 139 Hānesin dağı eyleyüp tezyîn
Güyyâ gülşen-i behişt-i berîn
- 140 Meclis ālâtın eyleyüp ihzâr
Şevğ-ile hizmete olup der-kâr
- 141 İki çeşmin iki şürāhi şarāb
Hāzır itdi ciğeriñi kebāb
- 142 Tuğfe-yi cānı geldi dest-āvîz
Hāk-i pāye nisār itmeğe tîz
- [5b]
- 143 Oluban hiss-i müşterek der-kâr
İtdi 'ağl u hayālını aña yâr
- 144 Geçdi çün rüz irişüp aḡşām
Mağdem-i yāre nāzır oldu İmām

- 145 Muntazır oldu şubha dek ol şeb
İştîyâk-ile çekdi nice te'ab
- 146 Hareket eylese eger fâre
Şıçrar idi hemân o bî-çâre
- 147 Geldi ol mah-pâre deyü hemân
Kapuya tođru olur idi revân
- 148 Gâhice ğaflete varup bir dem
Uyķuya varmaķ istedikçe hem
- 149 Bir hayâl olur idi gūyîyâ
Kapı açılma mı diyüp âyâ
- 150 Bâba toğrı iderdi istikbâl
Çıķar idi o dağı maħz-ı hayâl
- 151 Hâşılı bu hayâl-i bâtl ile
Ol gice virdi hâşılını bile
- 152 Şubh-ı şâdıķ muħâl bir yâre
Ĝaflet elvirmegin o ğam-hâre
- 153 Hâba varup alup anı ğaflet
Uyudu yatdı kaldı bir sa'at

GÜL İZÂR-I NÂZENİN BÂLİN-İ İMÂMA GELÜP KÂĞID YAZUP GİTDİ

- 154 Ol maħal serv-ķadd-i sîmîn-ber
Nâz-perver o yâr-i meh-peyker
- 155 Nâgehân tođdı mihr-i enver-vâr
Kıldı bâlin-i mübtelâda ķarar
- 156 Lîk nâzından ol melek-sîmâ
Cüz-i cevr ü cefâ için meselâ
- 157 Kâğıd ile ķalem alup eline
Her ne geldi ise yazup diline
- 158 Didi ey müdde'î-i ehl-i lâf
Sözleriñ bildüm olduđını gūzâf
- 159 Sen bu sözi işitdiñ mi İmâm
Küllü nevmin 'ale'l-muħibbi ħarâm
- 160 Çeşm-i 'uşşâķa gele mi uyķu
Ne sefâhat veyâ ne ğaflet bu

[6a]

- 161 Mû-miyânı alup āġūşa
Saña yetmez mi şubha dek tuşa
- 162 Fikret-i hadd ü hālîmi dil-bend
Rište-i zülfüm ile itseñ bend
- 163 Tîr-i gamzemden ihtirâz eyle
Çavs-ı ebrûma şaş-bâz eyle
- 164 Çeşm-i mestim ile olup hayrân
Ravza-i hüsnüm eyleyüp seyrân
- 165 Bu mı şart-ı muhabbet ey kezzâb
Olmaya dilde tâb u gözde âb
- 166 Şad sitekler idüp o nâ-şâda
Bıraġup kâġıdı ol arada
- 167 Cānib-i meskene revān oldu
Cān-veş dīdeden nihān oldu

İMÂM-I NĀ-KĀM BĪDĀR OLUP NĀME-Yİ CĀNĀNİ GÖRDİ

- 168 Çün tülû‘ itdi mihr-i ‘ālem-tāb
Zā‘il oldu birez serinden hāb
- 169 Esneyerek turup yerinden o dem
Dili bī-tāb u dīdesi pür-nem
- 170 Hāsret ile baġarken eṭrāfa
‘Ārız oldu elem dil-i şāfa
- 171 Naẓarı kâġıda olunca duġār
Ḥaṭṭ-ı dildārı gördi oldu zār
- 172 Āh idüben urup yere başın
Seyl-veş aġıdup gözi yaşın
- 173 Didi ey baġt-ı naḥs u bed-fercām
Nice bir idesin beni nā-kām
- 174 N’olur idi baña olup yāri
Hem-nişīn ide idiñ dildārı
- 175 Uyġusuz çıġdı mı idi cānīñ
Şoġbetinden bu gice cānānīñ
- 176 Şad melāmetle eylediñ maḥrūm
Beni yanında eylediñ me≠mūm

- 177 Ne yüz ile bakam anıñ yüzine
Ne kelâm eyleyem yâhud sözine
- 178 Sözlere cümle haq-durur yârîñ
Dağl olunmaz işine dildârîñ
[6b]
- 179 Fi'l-hakîka ne var idi bir dem
Virmeseñ baña ğaflet ile elem
- 180 Şubha dek çünkü muntazır olduñ
Cüz'i şabreyleseñ dağı n'olduñ
- 181 Yeridür çıksa göklere zârım
Hayf ki kâsid oldu pâzârım
- 182 Sözüñe bir dağı inanır mı
Seni kavliñde toğrı şanır mı
- 183 Bir kez 'ömründe eyleye va'de
Muntazır olmayasın ol demde
- 184 Vaqt-i mev'ûda hâzır olmayasın
Hızmetine mübâşir olmayasın
- 185 Tecrîbe ola belki maqşûdı
Böyle midir tarîk-ı [bih]büdü
- 186 Bu siyâk üzre lev m idüp vâfir
Gördi kim yok neticesi âhir
- 187 Tâzelendi cerâhat-ı sîne
Yine nemek saçıldı yâresine
- 188 Nâ-ümîd oldu çâresiz kaldı
Fikr ile baır-i hayrete taldı
- 189 N'eylesün ne tarîk ile yâre
'Arz ide hâlini o dildâre

İMÂM-I DERDMEND HÂLİNİ AHBÂB-I KÂR-DÂNA BEYÂN İTDİ

- 190 Hele tırdı yerinden ol nâ-kâm
Taşraya çıkdı hayret ile temâm
- 191 Oldı bir yâr-i şadıķına duçar
Pürsiş-i hâl idüp o dil-efgâr
- 192 Âh idüp ağladı biraz aña
Didi gör kim ne işler oldu bana

- 193 Bu gice bende-ḥāneye dildār
Va‘de itmişdi gelmeğe ey yār
- 194 Didi tenhā gelürem ol āgāh
Ṭuymasun müdde‘ī olan nā-gāh
- 195 Eyleyüp naqd-i vaqtiñi ḥāzır
Ḥāşılı maqdemime ol nāzır
- 196 Ben daḥı intizār idüp ḥayli
Ġaflete itmişim birez meyli
[7a]
- 197 Gelüp ol dil-rubā-yı şīrīn-kār
Beni uyur görünce ol mekkār
- 198 İncinüben alup ele ḥāme
Ṭa‘n-ı teşni‘ ile yazup nāme
- 199 Bırağup başım ucuna gitmiş
Ṭālī‘-i naḥş gör bana n‘etmiş
- 200 Şubḥ olınca ṭulu‘ idüp ḥurşīd
Oldı mekşūf bāb-ı güft [ü] şenīd
- 201 Uyḡudan ḳaldırınca baş o dem
Gözüme oldı ḳarañu‘ ālem
- 202 Göricek nāme-i dil-ārāmı
Dağılup gitdi ‘aqlımıñ dārı
- 203 N‘ideyim çāresi ne bu kārıñ
Çāre ḳıl derdine bu nā-çārıñ
- 204 Gūş idüp bu kelāmı ol yāri
Baş şalup didi ‘ömrümüñ varı
- 205 Ḳatı çok başlu imiş ol ṭarrār
Şaḳın andan ḳatı nezāketi var
- 206 Şīve vü nāz ider saña miskīn
Seni şarmaḳ-durur murādı hemīn
- 207 Saña senden ziyāde ṭalibdir
İntizārı netice ḡalibdir
- 208 Bildi sende muḥabbet oldıḡını
Ḥüsn-i ḥulḳına raḡbet oldıḡını

- 209 İctinâb üzre gösterip kendin
Sende icrâ ki eyliyor fendin
- 210 İ'tizâr idesin kemâl-ile
Maqşadın hâşıl ide âl-ile
- 211 Eğlenen yok bu vâdide ey cân
İltifât etmedir netice hemân
- 212 Lîk ancak cefâ vü nâz eyler
Der-i nâz u niyâzı bâz eyler
- 213 Sen niyâzı yine koma elden
Güş iderseñ naşîhatı benden
- 214 İstemese yazar mı-dı nâme
Ya eline alur mı-dı hâme
- 215 Şimdiden sonra gelicek ey yâr
Eyler anı muqeddemâ ihbâr
[7b]
- 216 Sen dağı hâlî tırmayup ey cân
Eyle derd-i derûnuñu i'lân
- 217 'Özr idüp ba'zı mertebe yâre
Da'vet it hâneye o dildâre
- 218 Eyle 'arz-ı meveddet-i şâdıq
Tuñfe ihzâr idüp aña lâyıq
- 219 Gelicek hâk-i pâye kıl ihdâ
'Aşkıña i'tikâdı muhkem ola

İMÂM-I DERDMEND NÂME İNŞÂ İTDİ

- 220 Fi'l-hakîka İmâm-ı deryâ-dil
Bu naşîhat ile olup 'âmil
- 221 Aluban ol dem eline hâme
Yazdı şad-iştîyâk ile nâme
- 222 Sûz-ı dâğ-ı derûnun 'arz itdi
Âteş-i enderûnun 'arz itdi
- 223 Cümle mâ-fi'z-zamîrini tañrîr
Eyleyüp iştîyâkıñı tañrîr
- 224 Nâme-ber birle eyleyüp irsâl
İntizâr ile kaldı meksûr-hâl

- 225 Gelüben kıldı nāmeyi teslīm
Didi ey dil-rubā-yı ṭab‘-ı selīm
- 226 Dil-şikestiñ saña selām eyler
Pāyña ‘anberīn kelām eyler
- 227 Haste-hātır-durur ol āvāre
Olup ümid-vār dīdāre
- 228 Mağşadı oldur ey vücūd-ı şerīf
İdesin yine hāneye teşrīf
- 229 Pes alup nāmeyi o dem deste
Didi ne yazdı ki o dil-haste
- 230 Keşf idüp çünki cümleten mazmūn
Āşikār oldu kamu sırr-ı derūn
- 231 Līk nāza yine idüp āğāz
Cevr için derdmende ol ṭannāz
- 232 Nāme yazdı yine o dem tekrār
Didi şad ṭa‘nile ki ey bī-‘ār
- 233 Ne yüz ile baña yazup nāme
Ḳurasın mağlaṭayla hengāme
[8a]
- 234 Ḳanniderdim seni ki ‘āşıksın
Şeref-i vuşlatıma lāyıksın
- 235 İ‘timād eyledim kelāmuña
Şeker-āmīz olan peyāmuña
- 236 Saña hayli muḥabbet itdim idi
Hāşılı pes sefāhat itdim idi
- 237 Hayli zaḥmet çeküp netice hemān
Mağşadım oldu olmağa mihmān
- 238 Sen ho bir gāv-ı ten-perversin
Şekl-i insānda hemān ḥarsın
- 239 Hāb u ḥorla enīs imişsin sen
Bī-mezāk-ı cenīs imişsin sen
- 240 Kim bilür kimler ile hem-şoḥbet
Oluban itdiñ ‘ayş ile ‘işret
- 241 Baña meyliñ olaydı ey ebter
İntizārımı eyleyüp der-ber

- 242 Beni geldikde idüp istikbâl
Eyler idiñ netice pürsiş-i hâl
- 243 Lîk tahkîk idüp zarîfâne
Ya 'nî âmed-şudî-yi bîgâne
- 244 Diyesin baña rahatım lâzım
Hânedede istirahatım lâzım
- 245 İsteyen gelsün oda açıkdur
Gelmeyene gelür gider çoqdur
- 246 Yok-durur ihtiyâc yârâna
Git dinilür mi kendi varana
- 247 Şimdiye dek yabanda kalmadık
Dağı kimseye yâr olmadık
- 248 Ya 'nî istenmedik yere varup
Nâ-münâsibler ile hem-dem olup
- 249 Halk içinde hacîl olmağdan
Hâr u zâr u zelîl olmağdan
- 250 Meskenetde karar idüp âdem
Yeğdir ârâm itmesi her dem
- 251 Böyle didi kelâmın itdi temâm
Viridi itdi nâme-bere peyâm
- 252 Didi var nâmeyi vir ol hâma
Hâli ifhâm idüp o nâ-kâma
- [8b]
- 253 Ba 'd-ez-în kendi hâlini görsün
Zevk ile 'ayş u 'işretin sürsün
- 254 Bizden artık ümîdi kaç ' itsün
Cânib-i hâb-ı rahata gitsün
- 255 Hâb-ı nüşîn terk idüp o şeb
Çekdim anda varınca bunca ta 'ab
- 256 Tuymasun hâlimiz deyü bir kes
Zahmet-i pâsbân u renc-i 'ases
- 257 Şad şedâ 'idle varıcağ anda
Fikrini gördüm anıñ yabanda

258 Hâb u rāhatla olup ālūde
Zevk u şevk ile ola bir tūde

259 Hāmdü li'llah bezm ile 'işret
İtmek için bulunur hem-şoḥbet

GÜL 'İZĀRİN İMĀMA NĀME İRSĀL İTDÜĞİ

260 Nāme-ber aldı bu kelāmı o dem
Uruben cānib-i İmāma ḳadem

261 Kāğıdı şundi destine ol dem
Didi ey mübtelā-yı miḥnet ü ğam

262 Ṭab'-ı cānān saña olup muğber
El virüp ḥātırına ḥayli keder

263 İmdi gör nāme-yi dil-ārāyı
Sen de eyle aña göre rāyı

264 Oḳuyup yandı yine nār-ı ğama
Ġarḳ olup baḥr-ı belā vü miḥene

265 Yine iĝmāz-ı 'ayn idüp cānān
Vaz'-ı bigāneyi idüp şāyān

266 Rast geldikçe virmez idi selām
Baḳmayup yüzine itmez idi kelām

267 Nar-ı 'aşḳa yanup iderdi āh
Sūz-ı dille dir idi yā Allāh

268 Vir İllāhī bu serkeşe inşāf
Merḥamet ide ḳalbi ola şāf

269 Şefḳat itmezse ḥālime ḥālim
Nice olur yā İllāhī aḥvālim

270 Ḳalmadı şabra ṭāḳatim yā Rāb
Ḥāşıl olmadı ḥācetim yā Rāb

271 Şormağa ḥātırımı eyler 'ār
Ḳalmuşım derd-i 'aşḳ ile nā-çār

[9a]

272 Her gören ḥālime ider ḥande
İrmedi destim ol şeker-ḥande

273 Kendü kendüye böyle söyler idi
Ḥātırını tesellī eyler idi

- 274 Sūziş-i ‘aşk ile olup meftûn
Dil-perişân ‘âciz-i mağbûn
- 275 Mürğ-ı vahşî gibi olup ser-bâz
Dil-rubâ ise bir hümâ-pervâz
- 276 İrmedi vaşl-ı dil-rubâya eli
Derd ü miñnet ile büküldi beli

FERYÂD-I İMÂM-I NÂ-ÇÂR-I DİL-EFGÂR

- 277 Böyledir hâli dün̄ye-i dün̄uñ
‘Âdetidir bu devr-i gerdün̄uñ
- 278 Kimisi ‘ayş u nüş ile dil-şâd
Kiminiñ kârı nâle vü feryâd
- 279 Kimisiniñ serinde zerrîn tâc
Gürisne kimi ħabbeye muñtâc
- 280 Kimisi ‘âşıkına eyler nâz
Kimi itmekde dilberine niyâz
- 281 Rast geldiğini şanup yâri
Şad niyâz ile eyleyüp zârî
- 282 Yâr zannitdiği olup ağyâr
Başına geñ cihân olurdu țar
- 283 Dir idi dostlarına çâre kılam
Tâ-be-key nâz-ı ‘aşk ile yağılam
- 284 Muntazâm ola mı ‘aceb kârım
‘Âr ider yâr olmağa yârim
- 285 Geçüben gice olduğınca şabağ
Ĥâzır olup namâza ehl-i şalağ
- 286 Her kişi eyleyüp şalâti edâ
Oluban râzi-yi rızâ-yı Ĥudâ
- 287 Uyumayup giceler içre İmâm
Dir idi benim işim oldı temâm
- 288 Dün țariğ üzre gördüm ol yâri
Gezer idi yanınca ağyârı
- 289 Ĥavfım oldur bu gice ol meh-rû
Ĥayrlar ile ola hem-pehlû

[9b]

- 290 H̄aberini nice alam āyā
Eyle h̄āl oldı-y-ise vāveylā
- 291 Baqmaya nīm nazra ile baña
Ġayrılar ile ide zevk u şafā
- 292 Vajgūn oldı baht-ı nā-fercām
N'ideyim kār-ı yārim oldı temām
- 293 Geçmedi hayf zerre-veş dileğim
Ġodım anıñ yolına mā-melekim
- 294 Böyle diyüp iderdi āh u fiğān
Vākıf-ı h̄āl olup nice yārān

İMĀMIÑ HEM-RĀZLARI GÜL'İZĀRA NİYĀZ İTDİKLERİ

- 295 Bu siyāk üzre geçdi şubh u şām
Almadı cām-ı vaşl-ı yārdan kām
- 296 Gül'izāra iderler idi recā
İltifat itmez idi ol kaç'ā
- 297 Dirler idi ki ey perī-ruhsār
'Anberīn-kākül ü şeker-güftār
- 298 Şefkat eyle İmām-ı nā-şāde
Kendüden el yumuş o dil-dāde
- 299 'Aşkıñ-ile belāya uğramuş
Ciğerin tiğ-ı ğamla toğramuş
- 300 Aña yazıkdur olmasun zāyi'
Senden ancağ nezāreye kani'
- 301 Her ne deñlü bu yüzden aña niyāz
Eyledikçe iderdi ol meh nāz
- 302 Zerre bu recā o dil-dāre
Geçmeyüp derde olmadı çāre
- 303 Görđi çünkim bu h̄ali ol şeydā
Kendüyi itdi 'āleme rüsvā
- 304 Ney gibi gice gündüz iñler idi
Bu ğazel ile göñlün eğler idi

ĠAZEL

[fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün]

- 305 Tâli'â n'etdim saña kim beni etdiñ zâr zâr
Dâ'imâ cevır u sitemle 'aqlım oldu t̄arumâr
- 306 Yaraya merhem umarken dest-i luřf-ı yârdan
T̄iğ-ı firkatle helâk eyler beni ol Gül'izâr
[10a]
- 307 Meclis-i üns içre ağıyâr itmede zevk u şafâ
İştiyâk-ı hicr ile 'uşşâk olur zâr-ı nizâr
- 308 Ney-şeker-veş ditreyüp şad şevk ile şubh u mesâ
Ellerim şalup giderim 'aşk ile mişl-i çenâr
- 309 Nâzeninim müstemendiñe teraħhüm eyleyüp
Bezm-i vaşla dâhil itseñ bu dil-efgârı ne var

İMÂMAMA AŞİNÂLARI PEND İTDÜĞİ

- 310 Eyle yâ Râb bu 'aşkımu efzün
Ola dâ'im ziyâde derd-i derün
- 311 Diyüp eylerdi dâ'imâ nâle
Halk-ı 'âlem gülerdi bu hâle
- 312 Yine yollara düşdi sâye-vâr
Serseri eyler idi nâle vü zâr
- 313 Viridi âğâze 'aşk silsilesi
Dutdı âfâkı hevl gulgulesi
- 314 Halk arasında guft u gü oldu
Didiler bu İmâm delü oldu
- 315 Kimisi dir idi ki 'âşıkdur
Da'vâsında muhibb-i şadıkdur
- 316 Çünkü erişdi büy-ı 'aşk başa
Çaldı nâmus şışesin taşâ
- 317 Nice yârân eylediler pend
Lîk olmadı aña sūd-mend
- 318 Didiler bîdde olur mı şemer
Ya dağı servde biter mi ber
- 319 T̄otalım yâr serv-kâmetdür
Hüsni-ile sūriř-i kıyâmetdür
- 320 Bilme misin zamâne oğlanı
Seyrider 'âlemi hürâmânî

- 321 Lîk ‘uşşâkına vefâ itmez
Zerrece didiği yere gitmez
- 322 Seni âl ile eyleyüp igfâl
Saña eyler nice girişme vü âl
- 323 Naqd-i vaqtîñ kamu gider elden
Seni müflis kor âhir ey kevden
- 324 Kõndurup seni daldan dala
Şoyar esbâbıñı koyar şala
[10b]
- 325 Dil-rubâ k’ola şahid-i bazar
Seni canıñdan ider ol bizâr
- 326 Hoş dimişdir bu sözi bir üstâd
Raḥmet ile revânı ola şâd
- 327 Ey gönül pend işit ‘inâd itme
Kaḥbe vü hîze i’timâd itme
- 328 Ki melek olur ise oğlanı
Severim diyü şaḥın ad itme
- 329 Gel ferâgat idüp bu sevdâdan
Kurtarağör başıñı gavğâdan
- 330 Çok naşîhatlar itdiler illâ
Hiç kulağına koymadı aslâ
- 331 Kalmayup bildüğinden ol meftûn
Oldı sevdâ-yı ḥâm ile mecnûn
- 332 Şubḥa dek girmez idi çeşmine ḥâb
Kıldı bu def’a bād-ı şubḥa ḥitâb

İMÂMİN BÂD-I ŞABÂYA VE ŞEM‘A NİYÂZ İTDÜĞİ

- 333 Didi luḥfeyle küy-ı cânâna
Uğrayup vir selâm ol câna
- 334 Di aña ol garîb-i âvâre
Künc-i ğamda ḳalup o bî-çâre
- 335 İftirâḳ-ı miḥenle yâr olmuş
Şad felâketle ḥâk-sâr olmuş
- 336 Güşe-i ḥâtıra gelüp bir ân
Pürsiş-i ḥâtıra olup nigerân

- 337 İntizâr üzre aluben mazûn
Nûş ider asretiyle hûn-ı derûn
- 338 Ço niyâz itdi gerçi hem-vâre
İ'tibâr itmeyüp dil-efgâre
- 339 îl u âlini itmeyüp ıŖgâ
Yelerek geçdi gitdi bād-ı Ŗabâ
- 340 Derdine çûnki bulmadı dermân
Kesdi andan daı ümîd hemân
- 341 Bir Ŗadâ gelse kûy-ı cânândan
İstima' eyleyüp anı cândan
- 342 N'ola yâ Râb diyü tûtup gûŖin
Daıdur idi cûmleten hûŖin
- [11a]
- 343 Bir 'aceb vādî itirâ' itdi
Kâh sevdâ ile semâ' itdi
- 344 Gâh künc-i sükûnda itdi arâr
ÂŖinâlardan eyler idi firâr
- 345 Giceler mâliulyâya enîs
OlmuŖ idi fiân-ı zâra celîs
- 346 Bir gice arf-ı Ŗem'a pervâne
İtdi pervâz ol fûrû-mâye
- 347 Oluban nâr-ı 'aŖ ile sûzân
Ŗem'i devreyler idi ser-gerdân
- 348 Ŗem'a encâm olunca pervâzı
ar olup kesdi sûz ile sâzı
- 349 Didi ayfâ aîr ü âvâre
Bu vücûd ile böyle bî-çâre
- 350 Kendüyi yaup eyledi ifnâ
Hiç Ŗadâ iŖidilmedi a'â
- 351 Bana lâyık mıdur olam insân
Nice demdür iderim âh u fiân
- 352 Yine kendüm gibi bir 'âcizden
Derdime çâre isterem andan
- 353 Tarıdır yine her iŖe udret
Yaradup itdi Âdemi âlet

354 Çāresi şabr ile taḥammüldür
Ḳudret-i Bārī'ye tevessüldür

355 Diyüp itdi tefekkür-i bisyār
Anı tedbīr itdi āḫir-kār

356 Nāme irsāl idüp dil-ārāya
‘Arz-ı sūz ide ol şeker-ḫāya

357 İde teşrīf ḫāneyi tekliḫ
İltifāt ide ol vücūd-ı şerīf

358 Aluban ol dem eline ḫāme
Yazdı şad i ‘tizār ile nāme

359 Sūz-ı ḫūn-ı derūn-ile şeydā
Ḳıldı ol dem bu nāmeyi inşā

İMĀMİN GÜL ‘İZĀRA İNŞĀ İTDÜĞİ NĀME
[mefā‘ilün / mefā‘ilün / fe‘ülün

360 Selām olsun saña ey pādişāhım
Ḥabībim dilberim ‘ālī-cenābım

[11b]

361 Selām olsun saña ey tāze servim
Dil ü cān sebze-zārında tezervim

362 Göñül bāğında serv-i ser-bülendim
Efendim pādişāhım ercümendim

363 İki ‘ālemde maḫşūdum murādım
Perī-rū dilberim ‘ālī-nijādım

364 Göñül ḫaşrındaki şem‘-i münīrim
Serīr-i cānda yer ider emīrim

365 Benim cān gülşeninde tāze körpem
Dil-i dīvāneye eğlence gürbem

366 Benim şūḫum benim nāzik efendim
Göñüller yapmada çāpük-levendim

367 Kemāl-ile bilürsin ‘ışve bābın
Oḫursın şīve vü nāziñ kitābın

368 ‘Aceb midür cihān olsa esīriñ
Bulunmaz ḫüsn-i ḫalḫ içre nazīriñ

369 Du‘ādan soñra ey yār-i güzīnim

- Ela gözlü efendim nâzenînim
- 370 Şorarsañ bu ħarîķ-ı nâr-ı ğamdan
Ġarîķ-i lücce-i derd-i elemden
- 371 Bu firķat deştiniñ ser-geştesinden
Bu ħasret kûşesiniñ ħastesinden
- 372 Olursa cümle deryâlar mürekkeb
Yazılmaya benim ħâlim tamâmet
- 373 Eger cümle nebâtat olsa ħâme
Yazılsa rûz-ı ħaşr olunca nâme
- 374 Cihânıñ cümle ħalk olsa debîri
Yazılmaz derdimiñ yüzbiñde biri
- 375 Nihâyet yoķ bu derd-i iştiyâķa
Bulunmaz ħadd u ğâyet iftirâķa
- 376 Ne ħâlim dimeĝe vardur liyâķat
Ne söz söylemeĝe fi'l-cümle tãķat
- 377 Bugün dîvâne-i zencîr-i 'aşķım
Güzel şâhım nişân-ı tîr-i 'aşķım
- 378 'Aceb şeydâ 'aceb dîvâneyim ben
Yitirdim kendimi mestâneyim ben
- 379 Beni sen zinde şanma mürdeyim ben
Ĥazâna uğramış pejmürdeyim ben
[12a]
- 380 İşim ĝâh ağlamaķdır ĝâh müye
Vücūdum beñzedi za'f-ile müya
- 381 İki büküldi ħaddim bâr-i ğamdan
Eteĝim alımazam ħâr-ı ğamdan
- 382 Mezîd olsun gözüm yaşı ile ĝam
Hemân anlardır eğlencem dem-â-dem
- 383 'Aceb derde 'aceb sevdâya düşdüm
Yine olmayacaķ ĝavĝâya düşdüm
- 384 Benim yâr-i 'azîzim hoş nihâdım
Budur senden hemân küllî murâdım
- 385 Yüzüñi görmez isem bâri her ĝâh
Olup fi'l-cümle aĥvâlimden âĝâh

- 386 Diyesin bir kemîne bendemizdir
O da bir kûşede efgendemizdir
- 387 Bu dergâhın kadīmī çâkeridir
Bu bâbın eskiden hâk-i deridir
- 388 Kadīmī ol [bu] kapunun kuludur
Bu gülzârın bu bâğın bülbülüdür
- 389 Bu âteşden uyarışdır çerâğın
Bu bezm için yakıpdır içi yağın
- 390 Çıkarmayup gönülden ey sitemkâr
Di bâri bir muhıbb-i şâdıkım var
- 391 Eğer teşrîf idersen bende-hâne
Senindir pâdişâhım şâdikâne
- 392 Fedâdır cân-ile ser hâk-i pâyeye
Çudūmuñ tâc-ı devletdir gedâya
- 393 Bi-ğamdillah nihâyetsiz kuluñ var
Sülhan-perver hezârân bülbülüñ var
- 394 Bu ‘abd-i kemteriñ de ey dişi dür
Ki ‘add idesin anlardan biridür
- 395 Cihâna perteviñ şal âfitâb ol
Hemîşe ber-murâd ol kâm-yâb ol

NÂME-BERE İMÂM NÂMEYİ VİRÜP GÜL’İZÂR’A GÖNDERDÜĞİ

- 396 Bu siyâk üzre nâmeyi itmâm
İdüben virdi nâme-bere İmâm
- 397 Didi lutfeyle iletüp yâre
Eyle derd-i derûnuma çâre
[12b]
- 398 Her ne ise cevâb-ı dildârî
İrgürüp eyleyüp baña yârî
- 399 Uruban zağm-i cânıma merhem
Ğâ’ileden halâş idüp dil hem
- 400 Oluban derdime devâ-sâzî
Baña ‘ayan idüp kamu râzı
- 401 Sırrıma mahrem eyledim ey yâr
Lîk lutfeyle tuymasun ağıyâr

- 402 Pāy-müzdin edā idüp ol ān
Cānib-i Gül'izāre itdi revān
- 403 Çünki geçdi o gün olup aḥṣām
Nişf-ı şebde turup yerinden İmām
- 404 Bir iki rek'at anda kıldı namāz
Zāt-i Bārī'ye ḥayli kıldı niyāz
- 405 Didi yā Rab bilürsin aḥvālim
Saña ma'lumdur ḳamu ḥālīm
- 406 Fā'ide yoḳ kimesneden bildim
'Arz-ı ḥācete ḳapuña geldim
- 407 Luṭf u iḥsānıñı ḳıluḫ Bārī
Şāf-dil idüp ol cefākārı
- 408 Bu ğarībe şefīḳ olup her dem
Vaşlı zaḥm-ı dile ura merhem
- 409 Ağlayup iñleyüp du'ā kıldı
Dil-rubā maḳdemin recā kıldı
- 410 Vaḳte merhūn olup temennāsı
Ḥallolup 'uḳde-i mu'ammāsı
- 411 Gerçi oldı du'ā ḳarīn-i ḳabūl
Nekbeti oldı kendüye mevşül
- 412 Kimi bir maḳşada du'ā eyler
Ḥayr ümmīdin iddi'ā eyler
- 413 Līk kendüye şer olup ol kār
Çoḳ nedāmet irişür āḫir-kār
- 414 Çün ḳabūl oldı iddi'ā-yı İmām
Munṭazır idi maḳdemine temām
- 415 Bu idi Gül'izārıñ eṭvārı
Bulsa kendüye yer hevādārī
- 416 Nice dem ülfet idüp anıñla
Ba'zı seyrāne gidüp anıñla
- [13a]
- 417 Silüben cümle elde varını
Düşürüp ğayrı kār u bārını
- 418 Getürüp daḫı birini şayda
Bend idüp pāyı destini ḳayda

- 419 Dağı uğramaz idi yârine
Rağbet itmez idi o zârına

GÜL İZÂRA NÂME-BER GELDÜĞİ MAHALDUR

- 420 Bu yaña çünkü nâme-ber yâra
Varup ‘arz itdi ol sitemkâra
- 421 Didi rahmeyle gel o bîmâra
Tâkati yokdur âh ile zâra
- 422 Yeter oldı aña cefâ itdiñ
Vâdi-yi cevri ü firqate gitdiñ
- 423 Çok cefâ ‘aşığı uşandırır
Âh-ı ‘aşık cihânı yandırır
- 424 Bâri şimdengerü ri‘âyet kıl
Hâtır-ı zârına himâyet kıl
- 425 Hâşılı ol periyi idüp râm
Varmağa va‘de itdi ol gül-fâm
- 426 Didi var müjde kıl o dil-dâde
Miñnet ü gamdan olsun âzâde
- 427 Ba‘d ez-în şadıkhâne şöhetler
İdelüm anuñ-ile ülfetler
- 428 Pes hemân nâme-ber İmâma gelüp
Mağdem-i yâri ya‘ni müjde kılup
- 429 Didi şimdengerü o meh-pâre
Gelüben derdiñe ider çâre
- 430 Sen dağı mâ-lezimeyi ihzâr
Eyle tertîb cümleten ey yâr
- 431 Tâ ki geldükde ol perî-çehre
Bula zâd ü zevâdeden behre

GÜL İZÂR İMÂMİN BEZMGÂHINA GELDÜĞİ MAHALDUR

- 432 Pes o demde İmâm-ı deryâ-dil
Turdı yerinden anda ve‘l-hâşıl
- 433 İdüp eşyâ-yı meclisi tertîb
Meskenin itdi zînet ü tezhîb

[13b]

- 434 Muntazır oldı anda dildäre
Pây-būs-ı habîbe âväre
- 435 Ol sehergeh gelüp ol âfet-i cân
‘Arz-ı ruhsâr idüp o serv-i revân
- 436 Pürsiş-i hâl idüp o gül-ruhsâr
Didi ey yâr-ı cân ‘âşık-ı zâr
- 437 Bu meşâlih zuhûr idüp hâlen
Bir yere varmış idim icmâlen
- 438 Bulmayup kimesne olmadı iş
Hâşılı virdi baña çok teşvîş
- 439 İmdi olmaz ise size sıklet
İdelim bâri cüz’ice şohbet
- 440 Hâşıl olup İmâma germiyyet
Nâgehân kondı başına devlet
- 441 Bildi kim hâceti kabul oldı
Mağşad-ı evcine vuşul oldı
- 442 Düşde görmeğe tâlib oldığı cân
Âşikâre tulu’ itdi hemân
- 443 Şad beşâsetle devşirüp özini
Sürdi ol dem ayağına yüzini
- 444 İ’tizâr ile didi ey meh-rû
Verd-i ruhsârı hûb u ‘anber-bû
- 445 Luţfidüp yüzimiz başageldiñ
Devlet-ile beğim şafâ geldiñ
- 446 Şadra câlis idüp ‘izzet-ile
Hızmete hâzır oldı rağbet-ile
- 447 Mâ-ğazâr bulunanı iğzâr
Eyleyüp itdiler anı iftâr
- 448 Rûy-ı dil gösterüp didi ey yâr
Girmesün aramıza hiç ağyâr
- 449 İdelüm şadıkâne şohbetimiz
İki başdan olup muhabbetimiz
- 450 Hızmetimde olan filân her-gâh
Mağdemimden seni ide ağâh

- 451 Kāğıd ile saña idüp ihbār
İdesin mā-lezimeyi ihzār
- 452 Tarafımdan eger anıñ ğayrı
Kimse gelüp dir ise bir haberi
[14a]
- 453 İ'timād itmeyüp anıñ sözine
İ'tibār eyleme dağı sözine
- 454 Maqşadım şimdi gelmeden tenhā
Saña bu kavli itmedir inhā
- 455 Bu kelāmı İmām el-hāşıl
Güş idüp oldu cān ile kâ'il
- 456 Sem'-ı cān ile istima' itdi
Süriş-i aşk ile sema' itdi
- 457 Vaqt-i zuhra dek eyleyüp şöhet
Virdiler bezm-i aşka germiyyet
- 458 Giyüben başına 'arağ-çini
Piç piç itdi zülf-i pür-çini
- 459 Nice nāzük tefāruğ-ı zībā
Eyledi hāk-pāyine ihdā
- 460 Pes veda' eyleyüp o dem cānān
Hānesi cānibine oldu revān
- 461 İrtesi çın-seher irişdi beşir
İtdi teşrîf-i dilberi tebşir
- 462 Virdi mektüb destine anıñ
Didi eyler selām cānānıñ
- 463 Eline alup eyledi taqbıl
Hayli i'zāz ile idüp tebcıl
- 464 Oğuduğda dimiş ki ba' de selām
Budur olan cenābıña i'lām
- 465 Meclis ālātın eyleyüp hāzır
Vaqt-i aşr olasıñ bugün hāzır
- 466 Bu gice anda eyleyüp şöhet
İdelim şad sürür ile işret
- 467 İktizā itmek-ile lā-ihmāl

Şu kadar akçe idesiz irsâl

- 468 Tâ ki def' eyleyüp zarûretimiz
İstirâhatle ola şöhetimiz
- 469 Pes tedârük idüp ol eşyâyı
Nâme-ber birle gönderüp anı
- 470 Pây-müzdîn virüp didi ey yâr
Zaḥmet oldı size yine her bār
- 471 Bizi ḥâtırdan eylemeyüp dūr
Cümle noḡşânımız tıttup ma'zūr
[14b]
- 472 Gâhî âmed-şudi idüp der-kâr
Şâdıḳâne görışelim her bār
- 473 Nâme-ber güş idüp bu aḳvâli
Vâḳıf oldı bilüp bu aḥvâli
- 474 Fetḥolınca İmâma bâb-ı ümîd
Her günü şanki oldı rûz-ı 'îd
- 475 Giceler ğamze eyleyüp ḳadre
Ṭal'at-ı yâr ile dönüp bedre
- 476 Gerçi maḳşûdın eyledi ḥâşıl
Ârzû-yı dile olup vâşıl
- 477 İki üç günde bir gelüp dildâr
Ravza-i ḳalbin eyleyüp gül-zâr
- 478 Sükkerîn ḥandeler idüp her bār
Ḥoş nidâlar iderdi tıttı-vâr

İMÂMİN MAḤALLESİNDE FETRET-İ CEMÂ'AT

- 479 Var idi bir maḥalle ğammâzı
Şerr u şür u şekâvet enbâzı
- 480 Ḥalkı çakışdırup biri birine
Bir sözüñ biñ ḳatar idi birine
- 481 Tıydu çünkü İmâmın aḥvâlin
Gül'izâr ile kâr u aḳvâlin
- 482 Mescide geldi ya'ni ḳıla namâz
Fitne îḳâzı için ol ğammâz
- 483 İttifâkı o gün yağup bārân

Ẓāhir oldı bürüdet-i tūfān

484 Pes o günde İmām nā'ibi de
Mescide gelmemişdi ol demde

485 Düşdi taraf-ı muhālife fırsat
İtdiler anda hayli cem'iyet

486 Didiler ey cemā'at-i İslām
Kandedür hiç bilür misiz bu İmām

487 Düşüben götüne bir oğlanın
Oluban dil-şikestesı ānın

488 Yitürüp resm-i rāh-ı iz'ānı
Olup āşufte vü perīşānı

489 Ne namāz u niyāza rağbeti var
'Aql u dilden dağı ferāğati var

[15a]

490 Şimdi özge tarīka gitmişdür
Mescidiñ yolnu unutmuşdur

491 Ābdest almağa eli varmaz
Nā'ibi dağı mescide gelmez

492 Geliñiz bāri hākime varalım
Kendimize imām isteyelim

493 Bu siyāk üzre nice kıl ile kāl
Raṭb u yābis idüp hayāl-i muhāl

494 Hayli söz söyleyüp bu vādide
Oldı ser-kār-ı fitne gerdide

495 Līk birkaç İmām taraf-giri
Güş idüp kıl u kāl-i tezviri

496 Didiler kim haṭadur işbu kār
Toğrı varmaz olunca kec-reftār

497 Nā'ibi var bir adamın hālen
Hākime varılcağ icmālen

498 Aşlın elbet su'al itse gerek
Mā-cerā-yı kelāma yetse gerek

499 Ekseri cāmi'-i selāṭiniñ
Nā'ibi var-durur imāmların

- 500 Sû'-i hâlin dir iseñiz yârân
Hâkim isbât isteyüp ol ân
- 501 Nice kimse varup cemâ'atden
Dirler ise ki hoşnûduz andan
- 502 Sözüñüz lağv olup netice hacîl
Olup olursuñuz haķır u zelîl
- 503 Bir iki kimse şöhet eyleyelim
Aña bâri naşîhat eyleyelim
- 504 Muhtemeldir eşer idüp aña söz
Kâr eyler kişiyê toğrı söz
- 505 Böyle diyüp dağıldı cem'iyet
Her kişi menzile itdi ric'at
- 506 Merhamet idüp aña yârânı
İttifâķ-ile hâzır idüp anı
- 507 Didiler ey İmâm-ı nâdire-kâr
İtme misin cemâ'atîñden 'âr
- 508 Gitdi 'ırzıñ vaķarı terk itdiñ
Hayf ki râh-ı bâtıla gitdiñ
- [15b]
- 509 Kulađıñ arduña bıraķ bu dem
Gör ne dirler cemâ'tiñ saña hem
- 510 İmdi cem' eyle 'aql-ı iz'ânıñ
Terkin it hâşılı bu ođlanıñ
- 511 Halk-ı 'âlem ider saña isnâd
Saña lâyıķ değil bu nâķıs âd
- 512 Herkesiñ güft-güsü bir pâre
Dirler olmuş İmâm gulâma-pâre
- 513 Gül'izârı İmâm sever dirler
Bal tutan parmađın yalar dirler
- 514 Ne revâ rûz-ı rûşeniñ ola şâm
Halk arasında olasın bed-nâm
- 515 Ol esîr-i belâ vü derd ü elem
İşidüp bu sözi olup derhem
- 516 Didi baña ne derdi halk-ı cihân
Güft-gü eyleyüp baña her ân

- 517 Söyleşürler hemîşe gıybetimi
Arzû eyleyüp melâmetimi
- 518 Kendü derdim baña kifâyet ider
Beni zemm eyleyüp bu halk n'ider
- 519 Merhamet eyleyüp baña yârân
Beni 'ayb eylemeñ idiñ ihsân
- 520 Kişiyе 'aşk 'aceb belâ imiş
Bir görünmez kavî kazâ imiş
- 521 Her biriñiz işitdiñiz nice dem
'Aşka maħrem olunca bir âdem
- 522 'Aceb olmaya Şeyh-ı Şan 'ân'a
'Aşk-ıla girse şekl-i ruhbâna
- 523 Ben haķire daħı du 'â eyleñ
Ĥazret-i Bârî'den ricâ eyleñ
- 524 Beni bu mühlikeden ide Ĥalâş
Ĥurtarup Ĥaşıl ola cây-ı menâş
- 525 Bu imiş Ĥikmet-i kazâ vü Ĥader
Eyleyem bu meşâ'ibi der-ber
- 526 Eylemeñ baña daħı Ĥayri 'itâb
Delüden işte size toĤrı cevâb
- 527 Her kişi kendü Ĥâlini görsün
Zevķ-ı râĤatla Ĥursun otursun
- [16a]
- 528 Merhamet itmeyüp baña herkes
İñler isem eger mişâl-i ceres
- 529 Kimseniñ baña deĤmesün zararı
Ta 'n-ı teşnî'-i zemm-i nükteleleri
- 530 Cevv ü erzen miyim yâĤud gendüm
Kendime iderem yine kendüm
- 531 Eyledi böyle diyü âh ü figân
OĤuyup süz ile bu şi'ri hemân

ĤAZEL

[fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün]

- 532 Künc-i Ĥam içre ciĤerim oldu firĤatle kebâb

Açılırsın dâ'ima ağıyâra sen mişl-i kitâb

533 Dehr-i dūnuñ mübtelâ oldum ğam-ı endūhuna
Nâle vü âhımdan eyler heft eflâk ıztırâb

534 Ta'n-ı teşnî'î 'adūnuñ cānıma kâr eyledi
Sen daħı ey mâh-rū sūz-ı dile etme şitâb

535 Baña teklîf itme cām-ı bâdeyi ey baht-ı dūn
Bezm-i ğamda çeşm-i ħūnâbe yeter baña şarâb

536 Tâ-be-key bu iştiyâk ile geçer 'ömr-i 'azîz
Nîm-ħandile o meh-rū eylemez bir kez ħitâb

BEYÂN-I AĦVÂL-İ VİSÂL VE HİCRÂN-I GÜL 'İZÂR

537 Hele fitne başıldı bir pâre
Ġam-ıla oldı baĝrı pür yâre

538 Nâme-ber ħod gelüp şabaħ aħşâm
Kâğıdıyla ħurup İmâma dâm

539 Gâh ferrâce vü gehî destâr
Ķapama sâde çaĝşır her bâr

540 Şu ħadar aĝçe daħı istid'â
İtmeden ħâlî olmayup ħať'â

541 Her ne teklîf olur ise ol ân
Nâme-ber birle olur idi revân

542 Nâme-bere açıldı anda ħapu
Bâb-ı 'ayşı küşâd olup her sū

543 Boş çıkmazdı gitdüĝi yerden
Behre alurdu pây-ı müzdinden

544 Ħâneye geldüĝince dildârı
Bulduĝın alur idi her bârî

[16b]

545 Ġayret ile İmâm rûz-be-rûz
N'eyler ise iderdi ol dil-sûz

546 Ħâşıl iderdi maĝşad-ı yâri
Dir idi olmasun tehî bâri

547 Mescidiñ mütevellisiydi İmâm
Oldı vaĝf-ı nūĝūduñ işi temâm

548 Hem daħı nice şâhibü'l-ħayrât

Ḥānesin vaqf idüp kılup şadaqāt

- 549 Ğallesini İmāma vaqf itmiş
Dīnde bir eşer qomuş gitmiş
- 550 Anları daḥı naqd-ı vaqt itdi
Ḥāşılını telef idüp gitdi
- 551 Gitdi ferrāce qalması destār
İtdi maḥbūb yoluna isār
- 552 Taşraya çıqmağa ḥicābından
Qaldı ‘uryān iztirābından
- 553 Var idi bir ḥiṭābeti āḥir
Olup itmām-ı kāra pes nāzır
- 554 Ğamze idüp murāda āḥir-kār
Yine itdi meşāliḥin der-kār
- 555 Ol daḥı şarf olup bu vādīde
Qaldı nā-çār ol belā-dīde
- 556 Nāme-ber geldüḡince boş gitdi
Bildim çün İmām işi yetdi
- 557 Tuıydı dildār İmāmıñ aḥvālin
Gördi çünkim zarūret-i ḥālin
- 558 Mürġ-ı cānī reved ki çine būd
Ne becāyī reved ki çı ne būd
- 559 Çekerek tutdı eteḡini hemīn
İḥtilāṭından oldı dāmen-çin
- 560 Ğayrlar ile idüp hevādārī
Ḥāneye gelmez oldı her bārī
- 561 Gösterüp yine vaz‘-ı bīḡāne
İltifāt itmeyüp o cānāne
- 562 Yolda görmezlenürdi her bārī
Ğayrlarla iderdi reftārī
- 563 Yine bī-çāre uğrayup derde
Oldı miḥnet ile dil-efsürde
- [17a]
- 564 Qalması çünki elde sermāye
Serine şalması Hümā sāye

- 565 Başladı yine āh u feryāda
Düşdi yine ğama o dil-dāde
- 566 Kalmadı cānda şabr u dilde qarār
Pister-i rāhat oldu çeşmine hār
- 567 Rüz-ı şeb firķatiyle ağlar idi
Ciğerin nār-ı ğamla tağlar idi
- 568 Kalmayıp şabra tākātı ol dem
Tağıdup ‘aql u fikr dilden hem
- 569 Var idi bir şefiķ yārānı
Maħrem-i sırr idüp varup anı
- 570 Didi ey yār-ı cān luţfeyle
Müşkil oldu işim hevāsıyla
- 571 Bir sehī ķadde mübtelā oldum
Pāy-bend-i ğam-ı belā oldum
- 572 Va‘de eyler benimle ol her dem
Ğayriler ile olmaya hem-dem
- 573 Yüz sürüp ayağına yalvarırım
Boğazımdan kesüp aña veririm
- 574 Hırçlıĝın eksük itmeyüp dā‘im
Cān-ıla hizmete olup ķā‘im
- 575 Kalmadı daħı ğayrı dermānım
Ķafeş-i tende ķaldı bir cānım
- 576 Māye-yi cismim eyleyüp berbād
İdeyim bāri anı da āzād
- 577 Ne dimekdir o tünd-ħū dildār
Ğayriler ile eyleye bāzār
- 578 Nazar itmeye ben dil-i efgāra
Yüz vire baña rağmen aĝyāra
- 579 Bağrımı tıĝ-ı hasret eyledi çāk
Ķaşdı oldur olam ğamıyla helāk
- 580 Germ olup şevķ-ile o ğam-pervāz
İtdi bu şi‘re sūz-ile āĝāz

ĞAZEL

[fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün]

- 581 Al cāmeyle şalnup serv-i nāzım ider āl
İncelüp za‘f-ile cismim oldu fānūs-ı hayāl
[17b]
582 Defter-i ‘uşşāka hayfā nāmımı kaydetmeyüp
Līk aġyār ismini ser-defter ider fi‘l-ḫāl
583 ‘İdgehde serv gibi şalnup şad nāz-ile
Firḫatiyle der-ber itdim cismime bir köhne şāl
584 Dūr idüben mübtelāyı müddet-ile dā‘imā
Seyrider aġyār yanınca velī sāye mişāl
585 Hicr-ile dā‘im sirişk-i dīde ḫün-efşān olup
Eyledi ben müstemendi ḫār-zār u pāy-māl

İFTİRĀḲ

- 586 İşidüp bu kelāmı ol yāri
Didi yok yere eyleme zārī
587 Her gören ḫālīñe ider ḫande
Ḳandesin ḫande ol perī ḫande
588 Ne revādır seniñ gibi peykār
Ol periye geçine ‘āşık-ı zār
589 Bu revā mı ġurāb-ı bī-māye
Hem-nişīn ola verd-i ra‘nāya
590 Kārıñı ḫüsn-i ḫāle terk eyle
Yüri sevdā-yı ḫāmı terk eyle
591 Çün deġilsin tıfl-ı nā-bāliġ
Ḳo hevāyı gel itme oġlanlıġ
592 Çün saña iltifāt itmez o yār
Sen daḫı anı terk idüp ey yār
593 Olayım dirseñ eger ber-ḫordār
Yüri aḫrāñıñ ile ol der-kār
594 İşleriñ cümle hep feẓīḫatdur
Sözlerim diñle kim naşīḫatdur
595 Ḫānümāñıñda ḫalmadı eşyā
Mīhmāñıñ önüñde bād-ı hevā
596 Naḫd-i vaḫtiñ daḫı hebā oldu
Saña bu işde fā‘ide n’oldı

597 Bu siyâk üzre hayli kı̄l u kâl
İdüp ol yâri kıldı kat‘-ı maḳâl

598 Menzile geldi ḥasret ile İmâm
Rûz-ı rûşen geḳüp irişdi şâm

599 Hıvâba vardı hezâr firḳat-ile
Sûziş-i iftirâḳ-ı ḥasret-ile

[18a]

İMÂM HıvÂBINDA PEDERİYLE MÜNAŞŞAḤ OLDIĞI MAḤALDUR

600 Pederi girdi hıvâbına ol şeb
Didi ey mübtelâ-yı şûr u şaḡab

601 Vâ füsûs ey esîr-i bend-i hevâ
Gü#erân olan ‘ömrüne ḥayfâ

602 Bu hevâdan derûnuñ eyle şâf
Yeter inşâfa gel yeter inşâf

603 Tâ-be-key bu hevesle bîhude kâr
Nefs-i bed-kâre uyup olmaḳ hıvâr

604 Ebedî ḳalmayup bu dünyâda
İntikâliñ gelir mi hiç yâda

605 Dem-i âhırde elbet olma mısın
Mün‘adim olacaḡıñ bilme misin

606 Var mıdır yoḡsa ḥaşre inkârıñ
Bu hevâ vü hevesle ne kârıñ

607 Bu ḳadar ‘ömrü eylediñ zâyi‘
Râzı mıdır bu fi‘liñe Şâni‘

608 Er iseñ sende yoḳ mıdur ḡayret
Çıḳup elden gider dem-i fırsat

609 Fânî dünyâdan almayup ‘ibret
Dîde-yi cânı ḳaplaya ḡaflet

610 Ḥâşılı söz budur gözüm nûrı
Erkek oḡlan olursa ger ḥûri

611 Olma ḡaflet ile hevâ-dârı
Anı terk eyle ‘ömrümüñ varı

612 Şefḳat eyle bu pîr-i nâ-çâra
Bu hevâlarda sen çü hemvâre

- 613 Şimdi kabrimde rāhatım yokdur
Cevr idersin eziyyetim çokdur
- 614 Ğayri mevtāniñ ehl ü evlādı
Āşinā vü qarīn ü hem-zādı
- 615 Şavm u zikr u ‘ibādet eylerler
Ĥüsni-i ahlākı ‘ādet eylerler
- 616 Sünnet-i Aĥmed’e tevessül kıl
Dīni tekmiñ idüp te’emmül kıl
- 617 *Leyse minnī* ĥadīsini unutma
Terk idüp ĥaĥkı bātıla gitme
[18b]
- 618 Zen deĝilsin cihānda çün ersin
Bā’isi ne ya niçün ergensin
- 619 Çün yaĥasını ergeniñ bit yer
Her nesi var ise daĥı it yer
- 620 Yeter itdiñ menāhiye raĝbet
Tā-be-key bu hevāya germiyyet
- 621 Der-ber itme öziñe sevdāyı
Şav başından yūri bu ĝavĝāyı
- 622 Bu uşul üzre söyleyüp vāfir
Gitdi idüp kelāmını āĥir
- 623 Ĥvāb çün zāil oldı başından
Ĥayret-ile turup firāşından
- 624 Ser-be-zānū-yı ĥayret olup o dem
Geçen aĥvāle itdi ĥayli nedem
- 625 Ĥızır-ı tevfiĝ oluban aña yār
İtdi cümle hevādan istiĝfār
- 626 Didi cān-ı ĝöñülden ey Ğaffār
‘İzzetiñ ĥaĥkı-y-içün ey Settār
- 627 Cānı ĥurtar bu maĥbes-i tenden
Kıl ĥalāş işbu dār-ı miĥnetden
- 628 Tīr-i da‘vet olup nişāne qarīn
Az zamān içre ĥāşıl oldı hemīn
- 629 Bir iki ĝün şikeste ĥāl oldı

Ġam-ı hicr-ile bî-mecâl oldu

- 630 Hâşılı leyl-i 'îd-i adhâda
İşbu matem-sarây-ı dünyâda
- 631 Cânı cânân yolına itdi fedâ
Deynini şâhibine itdi edâ
- 632 Çün budur hâl-i 'âlemiñ ey yâr
Rûhuna rahmet eyleye Ġaffâr
- 633 Kâtibâ çün İmâm oldu temâm
Raḫmetin Ḥaḫḫ ide saña in'âm
- 634 Gül 'izâr gibi böyle bir gül-fâm
Meftûnı olmaya ne ḫâş ne 'âm
- 635 Zühd ü taḫvâ ile olursa İmâm
Kâm-yâb olmayup olur nâ-kâm

Sene: H.1166 (M.1752/1753)

Aded-i ebyat: 635

5. Sonuç

Yazarı tespit edilemeyen 635 beyitlik Gülizâr ve İmâm mesnevisinin tek nüshadan hareketle çeviri yazılı metninin ortaya çıkarılması ve bu çerçevede şekil ve muhteva bakımından incelenmesi ile şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Şekil olarak giriş bölümü dışında klasik mesnevilerle benzer özellikleri taşımaktadır. Metnin hacimine nisbetle kafiye kusurları oldukça fazladır. Çokça başvurulan imalelerin ötesinde vezinde de yer yer aksaklıklar bulunmaktadır. Bu bakımdan vezin ve kafiye hususunda başarılı olduğu söylenemez.

Klasik mesneviler –bölümler arasında kesin çizgiler olmasa da- genellikle üç bölümden oluşurken Gülizâr ve İmâm mesnevisi bu yönüyle klâsik mesnevilerden ayrılmaktadır. Özellikle giriş bölümü klasik mesnevilerle pek uyum sağlamamaktadır. Klasik mesnevilerde gördüğümüz tevhid, münacaat, na't, sebep-i te'lif gibi bölümler bu eserde bulunmamaktadır. Bununla birlikte bölümlerin başlıkları ile işlenen konunun birbirleriyle münasebetli olduğu görülmektedir.

İşlediği konu açısından baktığımızda, olayların iki ana kahraman etrafında cereyan ettiği, diğer şahıs kadrosunun eser içinde silik kaldığı ve hatta pek betimlenmediği, birçoğunun da dekoratif unsur durumunda kaldığı görülmektedir. Yine de hikâye kahramanları olay içinde günlük hayatın akışına uygun bir şekilde verilmesi yönüyle gerçekçi bir özellik kazanmıştır, denilebilir. Hikâyede gerek olay gerekse kahramanlar açısından olağanüstülüklerle yer verilmemiştir. Bu yönüyle de olay, zaman, mekân ve kişiler açısından karşılaştırıldığında modern hikâyeciliğe geçiş devresine işaretler bulundurduğu söylenebilir.

Hikâyenin iki ana kahramanı olan Gülizâr ve İmâm hem bir isim olarak hem de taşıdıkları anlam olarak dikkat çekmektedir. Nasıl ki "İmâm" yapılan bir görevin ya da mesleğin karşılığı ise

“Gülizâr” da “gül yüzlü” anlamından dolayı yine bir sıfat ve özellik olarak değerlendirilebilir. İmâm âşık tipini, Gülizâr da ulaşılmak istenen sevgili yani ma'suk tipini sembolize etmektedir.

Melâmîlikteki insanlar tarafından kınanarak nefsi terbiye etme düşüncesi bu mesnevide İmâm ve Gülizâr üzerinden verilmiştir. Hikâyede İmâm, Melamî bir dervişi temsil etmektedir. Hatta hikâyenin başında Gülizâr'ın bir erkek çocuğu gibi sunulması da insanların İmâm'ı kınayıp ayıplamalarına ayrı bir katkı sağlamaktadır. Öte yandan hikâyenin Mevlevî dergâhında ve Halvetîler arasında geçmesi, hikâyenin itibari zamanında tasavvuf kurumlarına olan ilgiyi de ortaya koymaktadır.

Gülizâr ve İmâm hikâyesine gerek şekil gerekse konu ve dil açısından bir bütün olarak bakıldığında eserin orijinal ve farklı bir metin olduğu sonucuna varılmıştır.

Kaynakça

- Alıcı, L. (2016). “Eski Türk Edebiyatında Nazım Şekilleri”, Eski Türk Edebiyatına Giriş, Ankara: Akçağ Yayınları
- Ateş, A. (1986). “Mesnevî”, *İslâm Ansiklopedisi*, C.VIII, s. 127-133, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları
- Dilçin, C. (1983). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
- İpekten, H. (2014). *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*. İstanbul: Dergâh Yayınları
- Kaplan, M. (2016). *Hikaye Tahlilleri*. İstanbul: Dergah Yayınları
- Levend, A. S. (1988). *Türk Edebiyatı Tarihi I. Cilt*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları
- Mengi, M. (2005). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Akçağ Yayınları
- Onay, A. T. (1993). *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*. (Hzl. Cemal Kurnaz). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları
- Özdemir, F. (2019). *Gülizâr ve İmâm Hikâyesi (Metin ve İnceleme)*. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Sami, Ş. (1317). *Kâmûs-ı Türkî*. Dersaâdet. İkdâm Matbaası
- Saraç, M. A. Yekta (2010). *Klâsik Edebiyat Bilgisi Biçim-Ölçü-Kafiye*. İstanbul: Gökkuşbu Yayınları
- Ünver, İ. (1986). “Mesnevî”. *Türk Dili -Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)*. S. 415-416-417. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.